

Lunds universitet
Institutionen för kommunikation och medier
Journalistik
Handledare: Patrik Lundell
2018-01-11

Frida Carlqvist
JOUK10
Kandidatuppsats

”Det talades om ’flyktingbarn’ trots att frågan varken rör barn eller flyktingar”

*En analys av hur ensamkommande ungdomar gestaltas på
fyra svenska ledarsidor*

Abstract

This paper studies how unaccompanied children and minors are framed on editorial pages in four national Swedish newspapers. The purpose is to analyze how the editorial pages are forming and contributing to a frame of unaccompanied children and minors in the wake of the so-called 'refugee crisis' in Europe during the fall of 2015.

This paper finds that unaccompanied children and minors are, during the studied period, either portrayed as child victims in need of international protection, as grown up 'strategic' asylum seekers who lie about their age, or as a strain on the welfare system already affected by a societal crisis. There is an overall trend to frame unaccompanied children and minors as a negative phenomenon and a culturally different 'other' in need of surveillance or education. 'They' are often framed together with expressions connected to climate catastrophes or security issues, and are therefore *securitized*, framed as an insecure phenomenon threatening Sweden rather than acknowledging their grounds for asylum.

By framing unaccompanied children and minors in this way, the editorial pages of Sweden's most-read paper journals can contribute to stereotypes, and affect public opinion and political acts concerning them.

Key words: *framing analysis, unaccompanied children and minors, editorial pages, securitization, the other*

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	4
1.2 Begreppsdefinitioner.....	5
2. Teoretiska utgångspunkter	6
2.1 Gestaltningsteorin	6
2.2 Säkerhetsisering.....	7
2.3 Konstruktionen av 'den andre'	8
3. Tidigare forskning	9
3.1 Flyktingar i medierna.....	9
3.2 Ensamkommande i medierna.....	10
4. Metod	12
4.1 Kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys	12
4.2 Gestaltninganalys	12
5. Material och urval	13
6. Ensamkommande på ledarsidorna - analys och resultat	15
6.1 Ensamkommande som kostnad, kris och belastning.....	15
6.2 Ensamkommande som förövare och kulturellt avvikande.....	20
6.3 Ensamkommande och ålder	24
6.4 Ensamkommandes asylskäl, avslag och utvisningar	28
6.5 Ensamkommande som offer	33
6.6 Sammanfattande resultat.....	36
7. Avslutande diskussion	37
8. Litteraturförteckning	38

1. Inledning

Under 2015 sökte 162 877 personer asyl i Sverige. Myndigheter belastades och till slut ansåg politiker att det fick vara nog. Från att ha fört en retorik om ett öppet Europa ändrade politikerna riktning i asylpolitiken. Asyltrycket var stort och 'andrum' behövdes enligt statsminister Löfven. Gränskontroller infördes för att stoppa asylsökande från att ta sig in i Sverige. Av de som sökte asyl under 2015 var 35 369 ensamkommande ungdomar. Detta innebar en markant ökning från tidigare år: 2014 kom 7049 ensamkommande vilket var ungefär dubbelt så många från året innan, innan dess hade siffran legat mellan 1500 och 2500 sedan 2008.¹ Ensamkommande räknas som en helt egen kategori, delvis rättsligt men har även blivit en separat grupp i asyldebatten. Asylprocessen ser annorlunda ut för ensamkommande minderåriga jämfört med för vuxna, där barnen har mer rättigheter såsom utbildning och ofta anses ha större skyddsbehov och därmed större chans att få uppehållstillstånd.

I takt med ökningen av asylsökande har gruppen ensamkommande blivit högaktuell för diskussion. Därför är ensamkommande särskilt intressant för studier om flyktingdebatten i samband med situationen hösten 2015 och därefter. Ensamkommande har diskuterats febrilt de senaste åren. Flera tidningar och politiker har varit negativt inställda, och vissa har beskyllts vara svartmålande av gruppen. Vissa menar att detta har ökat efter flyktingsituationen 2015 och de efterföljande ändringarna av asyllagar. Med detta som bakgrund väcktes funderingar över om de till läsarantalet största tidningarnas ledarsidor har inställningar till ensamkommande.

1.1 Syfte och frågeställningar

För att närma sig hur samhällsdebatten kring ensamkommande sett ut i medier de senaste åren undersöker denna studie svenska ledarsidors gestaltningar av ensamkommande. På ledarsidorna framhåller tidningens åsiktsledning sin syn på olika fenomen och diskuterar hur saker ska hanteras. Syftet med denna studie är att redogöra för svenska tidningars ledarsidors bidrag till att skapa uppfattningar av ensamkommande som grupp under en tid av stort fokus på asyl i samhällsdebatten. Frågeställningarna för analysen är följande:

- Hur gestaltas ensamkommande barn och ungdomar på tidningarnas ledarsidor?
- På vilka sätt konstruerar dessa gestaltningar stereotyper av ensamkommande som grupp?

¹Migrationsverket; ”Inkomna ansökningar om asyl 2015” hämtat från <https://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1485556214938/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2015++Applications+for+asylum+received+2015.pdf>.

1.2. Begreppsdefinitioner

Flykting är ett begrepp som i medierna ofta används generellt för personer som söker asyl på flykt, men vars lagliga innebörd är en person som anses ha rätt till skydd under FN:s flyktingkonvention. Den officiella benämningen flykting kan man enbart få om man bedöms vara flykting enligt Migrationsverket i Sveriges fall. Vissa får statusen flykting, andra kan få exempelvis statusen 'alternativt skyddsbehövande'. Anses man inte ha behov av skydd får man avslag. I denna studie används istället begreppet *asylsökande*.

Asylsökande är en person som söker asyl i ett land. I uppsatsen används uttrycket asylsökande istället för flyktingar när det gäller ensamkommande, varav en stor del fortfarande befinner sig i en asylprocess och rättsligt inte har fått statusen flykting. Detta är inte för att förkasta individernas skyddsbehov utan för att det är semiotiskt korrekt att använda ordet om de personer som befinner sig i en asylprocess och inte fått beslut och därmed inte erhållit statusen flykting.

Flyktingsituationen används här som begrepp för vad många tidningstexter benämner som *flyktingkrisen*. Detta refererar till den situation eller det läge som uppstod under hösten 2015 då ett stort antal asylsökande nådde Sveriges gränser. Eftersom användandet av ordet kris kan anses vara värdesättande på ett negativt sätt, något som även kommer att diskuteras i uppsatsen, vore det felaktigt att använda och sprida uttrycket. Flyktingsituationen är ett mer neutralt begrepp men erkänner samtidigt att en speciell situation har uppstått.

Ensamkommande barn och ungdomar är begrepp som används för barn och ungdomar som sökt asyl i Sverige utan att ha en medföljande förälder eller annan vårdnadshavare och som uppgett sig vara minderåriga vid tillfället för asylansökan.²

Ålderstester och åldersbedömningar gäller här de sätt Migrationsverket bedömer ålder på för de asylsökande som inte har en giltig ID-handling vid ansökan. Fram till 2017 antogs ofta den ålder som angavs av den asylsökande själv eller utifrån Migrationsverkets handläggares bedömningar. Under 2017 infördes istället medicinska åldersbedömningar genom knä- och tandröntgen.

² Migrationsverket: "Om ensamkommande barn och ungdomar" hämtat från <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar.html>.

2. Teoretiska utgångspunkter

De bakomliggande teoretiska ramverken för analysen kommer att vara gestaltningsteorin, *säkerhetsisering* och konstruktionen av *'den andre'*.

2.1. Gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin (*framing theory* på engelska) handlar om hur fenomen gestaltas på ett visst sätt. I journalistisk forskning studerar gestaltningsteorin hur medier framställer en viss sakfråga, och hur den kan uppfattas genom dessa gestaltningar. Den utgår från framingbegreppet, *to frame*, som innebär att rama in ett fenomen och skapa en verklighetsbild. Gaye Tuchman, en tidig nyttjare av begreppet, använder ordet *frame* – i denna studie översatt till gestaltningar – som en metafor för nyheter som fungerar som fönster mot omvärlden. Genom dessa fönster lär sig personer om samhället, politiker, sig själva och andra. Dessa gestaltningar påverkas av urval, bortval och formuleringar.³ I ”Framing: Towards clarification of a fractured paradigm” från 1993 skapar Robert Entman en definition av det brett använda begreppet. Definitionen har blivit en av de mest citerade och lyder: ”To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described”. Enligt Entman handlar alltså gestaltningar om sätt att rekonstruera och förklara verkligheten på. Först och främst sker ett medvetet eller omedvetet urval då skribenten tar fasta vid någon del av ett fenomen. Genom att formulera problemet, identifiera och tolka orsaker till problemet, ta fram värderingar, och/eller ange en möjliga lösningar eller åtgärder för att lösa problemet gestaltar man fenomen vilket aldrig kan vara en exakt spegling av verkligheten utan påverkas ständigt av bland annat urval, perspektiv, betoningar, faktaval, ord.⁴

Mediegestaltningar kan påverka människors uppfattningar av verkligheten genom att göra vissa företeelser framträdande men inte andra. I några fall dominerar en viss gestaltning; något kan exempelvis gestaltas som en etisk eller materialistisk fråga. Fokuserar de dominerande gestaltningarna på att något är oetiskt kan de åsikter som skapas bli annorlunda än om de handlar om kostnad. Olika gestaltningar leder alltså till olika åsiktsriktningar.⁵

³ Adam Shehata, Adam. ”Journalistikens dagordningar och gestaltningar”, *Handbok i journalistikforskning*, Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (Lund: Studentlitteratur, 2015) 360f.

⁴ Robert M. Entman, ”Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm” *Journal of Communication* vol. 43 nr 4 (1993) 52f.

⁵ Jesper Strömbäck, *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation* (Lund: Studentlitteratur, 2004) 113fff.

2.2. Säkerhetisering

För att förklara hur krisrelaterade ord kan agera i debatten utgår analysen även från gestaltningsfenomenet *säkerhetisering*, (på engelska *securitization*). *Säkerhetisering* uppstår när en sakfråga gestaltas som relevant för säkerhetsdiskussion. Aktörer skapar en säkerhetsfråga genom att koppla fenomen till (o)säkerhet, exempelvis genom att framställa något som ett hot mot den nationella säkerheten. Därigenom kan annars icke godkända medel och åtgärder motiveras för att förhindra fenomenet från att skada ordningen. Bland andra Michael Sheehan kopplar detta till migration. I *International security – an analytical survey* skriver Sheehan att man genom användandet av klimat- och säkerhetsrelaterade uttryck såsom invasion, kris, våg och ström i gestaltningar om migranter bidrar till *säkerhetisering* av dem. Migranter blir ofta objekt för detta i politik och gestaltas som ett samhällsligt hot. *Säkerhetisering* kan vara bra då det belyser ett verkligt hot, men vad gäller migration missbrukas det ofta och får negativa konsekvenser. Ofta framställs migrationsfrågan som dramatisk och migranter gestaltas som ett hot mot den ekonomiska ordningen i mottagarlandet. De beskrivs som en stor inkommande massa på väg för att utnyttja mottagarlandets välfärd. Dessa gestaltningar blir särskilt tydliga om antalet asylsökande uppfattas som stort. Migranter gestaltas som 'den andre' och som ett hot mot den kollektiva identiteten och mottagarlandets etniska, religiösa och kulturella komposition.⁶

Även Jef Huysmans kopplar säkerhetisering till migration och studerar hur asylsökande säkerhetiseras i EU. Säkerhetisering av migranter innebär att de definieras som existentiella utmaningar mot staten, kulturen och den politiska ordningens överlevnad. Huysmans tar upp exemplet muslimska flyktingar som ofta beskrivs som ett hot mot den europeiska civilisationen, dess kultur och värderingar. Säkerhetsspråk används som ett retoriskt grepp för att initiera agerande, ändra inställningar till en sakfråga och rekommendera åtgärder som vid ett läge av ordning inte skulle accepteras.⁷ Säkerhetisering kan också förstärka eller utnyttja en kulturell uppdelning mellan 'vi' och 'den andre' genom att utmåla en grupp asylsökande som ett hot mot värderingar.⁸ Detta leder till studiens sista teoretiska ramverk, konstruktionen av 'den andre'.

⁶ Michael Sheehan, *International security: an analytical survey* (London: Lynne Rienner, 2005) 93ff.

⁷ Jef Huysmans, *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU* (New York: Routledge, 2006) 23.

⁸ Huysmans, 16f.

2.3. Konstruktionen av 'den andre'

Eftersom studien undersöker gestaltningar av ensamkommande asylsökande tillämpas även det postkoloniala perspektivet konstruktionen av 'främlingen' eller 'den andre'. Detta innebär att aktörer, såsom individer, samhällen eller nyhetsmedier, skapar och bidrar till att forma gränser mellan grupper genom att tillskriva dem vissa attribut. I denna uppsats används teorier om konstruktionen av den andre utifrån Gunilla Hultén och Ylva Brune. Brunés studier beskrivs vidare i tidigare forskning-avsnittet.

I Hulténs *Främlingskap* studeras mångfald, rasism och forandet av främlingskap i medierna. Vad som är främmande och osvenskt skildras ofta i relation till vad som anses vara svenskt. Mediernas sätt att skildra vissa som främlingar kan förstärka eller omformulera bilden av vad som hör till svenskhet. Enligt Hulténs studie är mångfald, jämlikhet och rättvisa något som hör till svenskhetsidealet. Något som beskrivs ligga utanför det blir därför osvenskt. Hultén pratar om *kollektiva identiteter*, en uppfattad grupps livserfarenheter och verklighetssyn. Mediernas framställningar skapar kollektiva uppfattningar om grupper genom de berättelser som lyfts fram. Det gör att läsaren identifierar personer utifrån en gruppstillhörighet snarare än som individer. Relaterat till detta tar Hultén upp Stuart Halls studier om hur symboliska gränser skapar kulturer. I identiteten finns både självuppfattningen och gränsen till andra. Identiteten hör ihop med både personlig individualitet och en kollektiv gruppidentitet. Identiteten skapas i utbyte med *den andre*, något som är viktigt för att urskilja jaget från det som är främmande och inte hör till ens egen identitet. Uppfattningen av 'den andre' kan vara både attraktiv och fränstötande. Massmedier använder sig ofta av stereotyper för att förenkla beskrivningen av verkligheten. Detta skapar eller förstärker uppfattningen av den andre, och delar ofta in i motsatspar såsom 'vi' eller 'de andra', god eller ond, civiliserad eller outvecklad. Detta kan agera inskränkande, förminskande och skapa ojämlikhet.⁹ Främlingsfientlighet kan uppstå om invandring uppfattas som hotande av kulturen och nationen, vilket kan skapas genom mediegestaltningar av invandrare som 'den andre'. Detta hör ofta ihop med synen på främlingar som underlägsna den inhemska kulturen. Hulténs studie visar på ett skifte från att retoriskt beskriva invandrare som en resurs till att beskriva dem som belastning både inom journalistiken och migrationspolitiken, vilket tyder på att journalistiken och politiken utvecklas parallellt och förenat. Hulténs studie visar dock också att det finns en självbild av Sverige som ett gott, rättvist och tryggt land vars medborgare är välsinnade.¹⁰

⁹ Gunilla Hultén. *Främmande sidor: Främlingskap och nationell gemenskap i fyra svenska dagstidningar efter 1945* (Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, 2006) 47ff.

¹⁰ Hultén, 214.

3. Tidigare forskning

Inom området asylsökande och ensamkommande i medierna har några studier gjorts. Nedan följer en kort redovisning av de studier som är mest relevanta som bakgrund till denna uppsats. Här är tidigare forskning en fortsättning på teoriavsnittet då de flyter ihop.

3.1. Flyktingar i medierna

Enligt Gunilla Hultén har medierapporteringen en tydlig bias att ofta koppla invandrare till antingen problem, brott eller offer. Detta kan bidra till att skapa och förstärka en uppdelning mellan 'vi' (svenskar) och 'den andre' (invandrare, flyktingar), menar Hultén. Flyktingar eller invandrare ställs också emot andra grupper i samhället.¹¹ Även Ylva Brune har forskat om hur svenska nyhetsmedier porträtterar invandrare, flyktingar och flyktingpolitiska frågor. I *Nyheter från gränsen* visar Brune att svenska nyhetsmedier tenderar att porträttera flyktingpolitiska skeenden som hårda, seriösa nyheter, med mycket fakta, statistik och siffror. Rapporteringen lägger ett opersonligt fokus och utgår från myndigheters perspektiv, flyktingar själva får inte komma till tals i artiklarna. Något som också är återkommande är att flyktingar ofta beskrivs som en massa, något stort som kommer utifrån. Betoning i exempelvis rubriker menar Brune ligger på flyktingar som problem, snarare än varför flyktingar flytt. De är inte individer som omnämns, utan en stor helhet som kan verka skrämmande. Språkbruket i texter om flyktingar kan ofta kopplas till naturfenomen eller militära hot, såsom bland annat 'asylström', 'flyktingvåg', 'massinvasion av flyktingar'. Rapporteringen tenderar även att bidra till att skapa och upprätthålla ett 'vi och de'-tänkande, där 'vi' är inhemska svenskar och vår kultur, och 'de' är invandrare, flyktingar som kommer utifrån. Detta fungerar gränssättande i sig mellan 'svenskar' och 'invandrare' och utåt sett när det gäller ett inkommande 'flöde' av flyktingar mot Sveriges gränser. De kopplas till hot och kriminell aktivitet, dels utifrån av illegala människosmugglare och EU-länder som inte tar ansvar, dels inifrån på grund av låg kontroll över de 'illegala' flyktingarna, som skaffar falska identiteter eller går under jorden. Detta hotar den svenska nationella gemenskapen, som utgår från ett nationellt 'vi' som bestäms av gränser och myndigheter. 'Vi' utgör en normkategori jämfört med 'de', flyktingarna.¹²

Brunes studie framhäver att flyktingar ofta porträtteras i tre genrer: utvisningsfall/offer, brottsutövare och flyktingström. Flyktingar beskrivs ofta med uttryck som hot, illegal, invasion,

¹¹ Heike Graf, "Journalistiken och den journalistiska mångfalden", i *Handbok i journalistikforskning*, red. Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (Lund: Studentlitteratur, 2015) 341.

¹² Ylva Brune, *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om 'invandrare', flyktingar och rasistiskt våld*. (Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, 2004).

ström eller kaos som kräver åtgärder såsom ökad kontroll och stärkt försvar. 'Flyktingströmmen' är något som behöver stoppas. Genom dessa negativa begrepp diskrimineras flyktingar enligt Brune, som också menar att nyhetsrapportering ofta harmoniserar med främlingsfientlighet och populism i samhället. Rapporteringen av flyktingar tenderar att framställa dem som kostnader, siffror och hot. Det pågår ofta en utestängning av flyktingars perspektiv över sin egen situation, och medierna ger oproportionerligt mycket uppmärksamhet på brott som begåtts av flyktingar. Det visar på 'kulturrasistiska' förklaringsmodeller i brottsjournalistiken. Allt detta, menar Brune, riskerar att bidra till en mer restriktiv bedömning av asylskäl. Detta har enligt Brune ändrats över tid, från att ha ett solidaritetsperspektiv 1976 till att vara mer konfliktorienterat 1993.¹³

3.2. Ensamkommande i medierna

En av de främsta studierna om ensamkommande i medierna är avhandlingen *Governing the unaccompanied child*, där Live Stretmo undersöker hur ensamkommande konstrueras som en särskild flyktinggrupp och hur politiska beslut kan påverkas av detta i Norge och Sverige. Studien markerar att det finns väldigt skilda uppfattningar om ensamkommande. De framställs ofta antingen som skyddsbehövande barn och offer, eller som vuxna som låtsas vara barn för att få ett bättre strategiskt läge i asylprocessen. Detta är ofta en binär uppdelning – de minderåriga anses vara offer, medan de över 18 år anses behöva mindre skydd oavsett om hen flytt innan hen var 18 eller inte. Stretmo menar att gestaltningarna av ensamkommande som föräldralösa, försvunna och gatubarn är att konstruera en bild av dem som 'de andre', något främmande för Sverige och något som skiljer sig från svenska ungdomar. Enligt studien anger medier ofta åtgärder som behöver göras för att hantera ensamkommande eller för att hindra ensamkommande från att komma in i landet. Ensamkommande beskrivs ofta i samband med vissa specifika sociala frågor och det anges ofta särskilda åtgärder eller sätt att hantera dem. Man skapar genom dessa porträtteringar en syn av att de är ett enhetligt fält som bör hanteras på ett visst sätt.¹⁴ Stretmos studie visar exempelvis att medierna ofta efterfrågar åtgärder för att stoppa försvinnanden av ensamkommande ungdomar såsom ökad kontroll eller övervakning, systemförändringar, och andra specifika åtgärder för att skydda ensamkommande alternativt landets gräns. Barn beskrivs som passiva subjekt, vuxna som aktiva subjekt. De som försvinner

¹³ Brune, 119ff.

¹⁴ Stretmo, *Governing the unaccompanied child – media, policy and practice* (Göteborgs universitet, 2014) 252.

beskrivs som antingen ofrivilligt försvunna eller strategiskt försvunna för att undgå utvisning. Försvinnanden blir en säkerhetsfråga då den visar på svag kontroll av gränser.¹⁵

Stretmo har även studerat åldersrelaterade frågor i medierna och hur ensamkommande framställs som en specifik grupp skild från andra asylsökande. Ensamkommande barn framställs som sårbara då de separerats från sina föräldrar, och att de bör skiljas från vuxna i asylsystemet. Att gränsen mellan barn och vuxna går på 18-årsdagen är i sig en konstruktion, menar Stretmo. Denna konstruktion har blivit en viktig faktor kring beslut över hur ensamkommande bör ombesörjas och att vuxna ska exkluderas från detta. Barn kopplas till sårbarhet och får då en särskild status, särskilt de som inte har föräldrar som kan ta hand om dem, medan vuxna inte antas vara lika sårbara. Ensamkommandes uppgivna ålder ifrågasätts och betvivlas ofta. Stretmo menar att de misstänks ha ett 'strategiskt asylbeteende' som syftar till att de ensamkommande som söker asyl och uppger att de är minderåriga, fast sedan uppskrivs i ålder, skulle aktivt uppge en felaktig ålder för att vara strategisk i asylprocessen. Ensamkommande barn är sårbara i och med att de både är barn, på flykt och separerade från sina familjer. Att de porträtteras som barn gör att de ofta beskrivs vara i behov av både omvårdnad, eftersom de är barn, och övervakning, eftersom de inte har vuxna som har koll på dem. Detta kan bidra till att tolka dem som en belastning. Genom att gestalta dem som sårbara just för att de är ensamkommande barn gör att man ofta bortser från deras faktiska flyktanledning. Att metoder för åldersbedömning används tyder på en misstro för de ensamkommandes ord. Dessutom blir detta en rädsla för att en ensamkommande skulle vara en strategiskt asylsökande som utgör sig vara yngre än vad hen är.¹⁶ Samtidigt skapas en bild av de ensamkommande ungdomarna, som inte beskrivs vara barn utan snarare vuxna, som mer ambivalenta då de inte är lika sårbara men ändå inte är vuxna och självständiga. Avhandlingen visar också att ensamkommande ofta uppfattas som antingen väluppfostrade eller problematiska, vilket i sin tur påverkar vilka insatser som efterfrågas.¹⁷

Denna uppsats förankrar sig i och bygger på den tidigare forskning som beskrivits och ämnar att komplettera och aktualisera den genom att undersöka hur ensamkommande beskrivs i svenska ledarsidor under och efter hösten 2015. Detta görs för att se hur de övergripande gestaltningarna av ensamkommande ser ut och för att se om det finns en tendens att rapportera om 'den andre' på ett visst sätt.

¹⁵ Stretmo, 254.

¹⁶ Stretmo, 259.

¹⁷ Stretmo, 275f.

4. Metod

4.1. Kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys

Undersökningen har genomförts med en kombinerad kvalitativ och kvantitativ metod. Skribenter på ledarsidorna har olika infallsvinklar och tolkningar av ensamkommande och frågor som rör ensamkommande. De lyfter fram olika aspekter för att visa hur man bör hantera frågor relaterade till ensamkommande och genom den kvalitativa textanalysen kan de olika sätten att inrama ämnet ensamkommande undersökas närmare. Den kvalitativa textanalysen gör det möjligt att få en djupare insikt än den kvantitativa som blir mer övergripande för att se samtliga sammanhang ensamkommande sätts i och vilka dominerande teman som finns.¹⁸ För att undersöka hur stort och angeläget fenomenet ensamkommande tolkas av de olika tidningarna har en kort kvantitativ analys gjorts. Detta är också med avsikt att öka trovärdigheten och validiteten för resultatet. Genom att undersöka vissa aspekter av texterna, och utläsa teman och vanliga uttryck, ökar chansen för att framtida forskare skulle få samma kvantitativa resultat oavsett vem som utför undersökningen.¹⁹

På grund av den mänskliga aspekten finns det en möjlighet att denna studie hade fått ett annat resultat utifrån en annan uppsatsskribents perspektiv. Under arbetets gång har dock de kvantitativa mätningarna gjorts för att förhindra ett godtyckligt resultat. Med teorier om säkerhetsisering och konstruktionen av 'den andre' i bakhuvudet påverkas hur uppsatsförfattaren ser på materialet och vilka delar som utläses som viktiga. Samtidigt är även den genomförda analysen en meta-gestaltning av tidningarnas gestaltningar. Studien påverkas av författarens perspektiv, urval och formuleringar vilket utgör gestaltningar av tidningarnas gestaltningar.

4.2. Gestaltninganalys

För att göra textanalysen så tydlig som möjlig har gestaltninganalys valts som metod. Gestaltninganalysen är starkt kopplad till gestaltningsteorin och används för att bidra till en förståelse av hur medier skapar en verklighetsbild av det valda ämnet. Gestaltninganalys på journalistiska gestaltningar görs genom att fokusera på journalistiskt materials infallsvinklar, vilka fakta som framställs och hur värdeladdade ord och uttryck används.²⁰ Erving Goffman har utvecklat gestaltninganalysen i sitt verk *Frame analysis: An Essay on the Organization of*

¹⁸ Johanna Ledin & Ulla Moberg, "Textanalytisk metod", *Metoder i kommunikationsvetenskap*, red. Mats Ekström & Lars-Åke Larsson (Lund: Studentlitteratur, 2010) 155.

¹⁹ Nilsson, Åsa, "Kvantitativ innehållsanalys", *Metoder i kommunikationsvetenskap*, red. Mats Ekström & Lars-Åke Larsson (Lund: Studentlitteratur, 2010) 119.

²⁰ Shehata, 363.

Experience, där *frames* beskrivs som perspektiv som hjälper aktörer att organisera erfarenheter och upplevelser i fack, tankescheman, och vars gärningar sedan styrs eller riktas av detta. Framinganalys är en metod utvecklad för att studera hur dessa *frames* organiserar individens sociala erfarenhet. När verkligheten beskrivs omformuleras den och beskrivs på andra sätt, skapar en ram mot den verkliga händelsen eller fenomenet och åskådaren bygger en bild av sanningen tillsammans med andra redan existerande scheman eller förförståelser.²¹

I denna studie sker analysen genom att identifiera och förklara den gestaltning som kan utläsas i texterna och hur de skapar en bild av situationen. Analysen kommer att utgå från att identifiera de fyra funktionerna i gestaltningsprocessen som Entman belyser: 1) problemformuleringar, 2) orsakstolkningar, 3) moraliska utvärderingar och 4) lösningsrekommendationer. Under arbetets gång har artiklarna lästs med de fyra funktionerna som analysgrund, för att senare sammanfattas och delas in i olika gestaltningsteman. En god innehållsanalys bör enligt Robert Entman styras av framing, en innehållsanalys styrd av gestaltningsteorin tar hänsyn till vad som är mest framträdande i texten. Gör man inte det riskerar man att överdriva eller underdriva små fragments betydelser.²² Det har tagits hänsyn till detta och studien har sett till det mest framträdande i texterna och delat upp det i övergripande teman ensamkommande nämns i. Analysen är genomförd med hänsyn till det mest framträdande i texten med avsikt att utläsa gestaltningsteman som ramar in analysen.

5. Material och urval

Materialet består av 235 texter från ledarsidorna och som alltså tillhör genren opinionsjournalistik i det till läsarantalet största svenska tidningarna, *Aftonbladet*, *Expressen*, *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*. Anledningen till att flera tidningar undersöks är dels för att se hur beskrivningen av ensamkommande kan skilja sig åt, och dels för att se om det är något perspektiv som dominerar. Materialet hämtas från juli 2015 till december 2017 och är samtliga ledarartiklar som innehåller ordet *ensamkommande* under den utvalda perioden. Tidsperioden börjar under andra halvåret 2015 då det kom ett stort antal asylsökande till Sverige, varav många var ensamkommande. Genom att undersöka materialet fram tills december 2017 skapar studien en bild över hur ensamkommande gestaltas på de fyra ledarsidorna sedan flyktingsituationen 2015. Ledarsidan har valts eftersom de till skillnad från resten av publikationen är åsiktsdeklarerade och har en politisk linje, även om tidningarna

²¹ Erving Goffman, *Frame analysis: An Essay on the Organization of Experience* (Boston : Northeastern Univ. Press, 1986)

²² Entman, 57.

numera vanligtvis betecknar sig som obundna och inte brukar hålla sig till ett parti, utan snarare en ideologi. *Aftonbladet* betecknar sig som obunden socialdemokratisk, *Dagens Nyheter* och *Expressen* oberoende liberala och *Svenska Dagbladet* obunden moderat. Inom opinionsjournalistik avgränsas materialet till ledartexter. Debattsidorna utelämnas eftersom allmänheten har möjlighet att skicka inlägg dit och denna uppsats ska fokusera på tidningens officiella åsikter. Studien utesluter också annan opinionsjournalistik såsom krönikor och kolumner utanför ledarsidorna då de inte direkt kan kopplas till tidningens åsikt. Vissa av texterna på ledarsidorna är signerade med skribentens namn, medan andra signeras som ledare/huvudledare under tidningens namn. De texter på ledarsidorna som skrivits under med en ledarskribents namn kan vara mer individuella åsikter men följer alltid ledarredaktionens linje. I uppsatsen bedöms samtliga ledarskribenter föra ledarredaktionens hållning då en helhetsbild över ledarnas gestaltungsmonster undersöks. I analysen används tidningens titel som namn för ledarsidorna. Exempel: *Aftonbladet* syftar på *Aftonbladets* ledarsida.

Ledarsidors grundläggande syfte är i princip att gestalta viktiga samhällsfrågor på ett sätt som framhäver ett fenomen, och sedan utvärderar, anger lösningsexempel och väcker åsikter. De skall nämligen, precis som de fyra gestaltungsfunktionerna, lyfta fram kärnfrågan i ett problem, ange orsakssamband, ha ett moraliskt syfte, informera och argumentera kring detta och ge en riktning mot en lösning. Detta skall hjälpa läsarna att se sammanhang. Det som är utvalt för dagen sänds ut som väldigt viktigt då det enbart är få saker som får plats för diskussion på ledarsidan. Det är svårt att undersöka dess direkta eller indirekta påverkansgrad på läsare, men något som är säkert är att syftet är att påverka och att visa vad som är viktigt.²³ Hur stor det opinionsjournalistiska materialets påverkan på allmänheten är undersöks därför inte, men studien görs med utgångspunkten att påverkan existerar, vilket gör studien relevant.

Analysen baseras på 51 ledarartiklar från *Aftonbladet*, 41 ledarartiklar från *Dagens Nyheter* (DN), 74 ledarartiklar från *Expressen* och 66 ledarartiklar från *Svenska Dagbladet* (SvD). Samtliga har ingått i den kvantitativa läsningen där teman och tidningarnas helhetsgestaltningar analyserats. Dock nämns enbart vissa exempel, ungefär 17-20 artiklar per tidning, i analysdelen då de varit representativa för tidningarnas gestaltning som helhet och på grund av tids- och platsbrist. Dessa är utvalda i samband med den övergripande, kvantitativa analysen. I analysen läggs främst fokus på de två andra teoretiska ramverken säkerhetsisering och konstruktionen av 'den andre' inom gestaltningar av ensamkommande. Gestaltning utgör dock grunden och är ständigt närvarande genom beskrivningen av ledarsidornas olika aspekter.

²³ Magdalena Nordensson, *Opinionsjournalistik* (Lund: Studentlitteratur, 2008) 19f.

6. Ensamkommande på ledarsidorna - analys och resultat

De teman som har utlästs kring ensamkommande är att de gestaltas som kris och kostnad, förövare, offer. Dessutom gestaltas de i samband med ålder och de ensamkommandes asylskäl. Flera av de teman som utlästs går ihop eller överlappar varandra, men delas här nedan upp i fem gestaltningskategorier. Temaavsnittet delar först upp tidningarna och går i bokstavsordning. Sedan avslutas varje gestaltningstema med en sammanfattning. Sist knyts gestaltningarna ihop i en slutlig resultatdel.

6.1. Ensamkommande som kostnad, kris och belastning

Det förekommer att ledarsidorna gestaltar ensamkommande som en stor massa i samband med vad flera av tidningarna kallar för 'flyktingkrisen', 'flyktingvågen' och 'flyktingströmmen'. Detta hör ofta ihop med att ensamkommande gestaltas som en ekonomisk belastning och omnämns i siffror och statistik. Dessa gestaltningar har därför räknats som ett gemensamt tema.

Aftonbladet nämner ensamkommande några gånger i samband med 'flyktingkrisen', men belyser att politikerna och samhället måste hjälpa dem. Att tala om hur 'volymen' av asylsökande drabbar Sverige är omoraliskt då så många dör på Medelhavet. De som flytt är offer – inte 'vi'. Tidningen menar att gränskontroller är acceptabelt ett tag för att dämpa trycket men att asylrätten måste bevaras. I *Aftonbladet* beskrivs kostnaderna för ensamkommande vara onödigt höga, och orsaken anges vara slösaktiga boendelösningar som gynnar rika, såsom privata boendeföretag som tar ut höga summor för ensamkommande.²⁴ Trycket beskrivs vara onödigt stort på de kommuner dit ensamkommande kommer, och därför behövs en jämnare fördelning. Enligt *Aftonbladet* är flera kommuner för snåla för att hjälpa under hösten 2015 men alla måste ta ansvar. Vissa lycksökare får annars pengar på samhällets bekostnad och ensamkommande anklagas för det. De svartmålas som en kostnad och börda, och de ställs emot redan utsatta grupper i samhället. Lösningen är att istället för att ställa utsatta mot utsatta bör man införa högre skatter för de rika och satsa mer på ensamkommande och integration då det kan gynna samhällsekonomin i längden. Ensamkommande nämns dock i siffror vilket bidrar till en bild att de kostar även om *Aftonbladet* inte menar att gestalta ensamkommande som orsak till problemet. I samband med ordet kris kritiserar ofta *Aftonbladet* beslut och aktiviteter som inskränker asylrätten eller möjligheterna för ensamkommande att stanna. Vi – Sverige – har råd att hjälpa och fler måste ta ansvar för de ensamkommande, lyder moralen.²⁵

²⁴ Karin Pettersson, "Skatten för de rika måste upp" *Aftonbladet* 2015-09-01.

²⁵ Daniel Swendin, "Flyktingbarnen förtjänar bättre" *Aftonbladet* 2015-08-20.

DN gestaltar flera gånger ensamkommande i samband med kris och menar att det kommer ett 'exceptionellt' stort antal till Sverige. Tidningen nämner ensamkommande i siffror, såsom att de kostar x kronor per dag eller månad och det har kommit y ensamkommande under året. *DN* nämner ofta ensamkommande i samband med stora siffror och kostnader som problem, även om de menar att man bör hjälpa de ensamkommande unga. Det borde finnas billigare lösningar för att hjälpa dem, menar *DN*. De må orsaka en kostnad nu men på lång sikt kan de utgöra en tillgång till landet, så länge man hanterar flyktingmottagandet bra. Kostnaderna måste nu delas mer solidariskt mellan kommuner.²⁶ Även om *DN* anser att man bör hjälpa de ensamkommande används ofta krisgestaltningar. Hösten 2015 citerar *DN* polisen som utnämnt situationen till en 'särskild händelse', vilket innebär "större händelse med många döda och skadade eller fara för många liv". Situationen beskrivs därmed som 'extrem'. Enligt *DN* bör man inte agera emot flyktingarna utan säga ifrån mot andra EU-länder som inte tar sitt ansvar.²⁷ *DN* använder ofta uttryck som kopplas till klimat och säkerhet. I december 2015 skriver *DN* om hur man ska hantera "den afghanska flyktingströmmen mot Sverige" och berättar att tusentals ensamkommande, flera i 'svårbedömd' ålder, kommit hit under året. *DN* anser att lösningen kan vara att återvändarbidrag bör införas för att fler skall återvända till Afghanistan. Man bör också jobba för att bättra säkerhetsläget där för att stoppa 'strömmen' mot Europa. Om läget inte förbättras kan det enligt *DN* få "otäcka konsekvenser långt utanför Afghanistans gränser".²⁸ 'Flyktingkrisen' beskrivs ha varit som störst 2015 men konsekvenserna lever kvar bland annat genom stora kostnader för kommuner och stat. Hösten 2017 ger *DN* en tillbakablick och skriver att systemet inte var 'rustat' för den hastiga ökning i flyktingmottagandet som skedde. *DN* påpekar dock att 'flyktingkrisen' gått från att vara flyktingarnas kris till att bli något som drabbat Sverige och landets myndigheter. Fokus försköts från de asylsökandes lidande och behov till att fokusera på svenska mottagningssystemets och myndigheternas begränsningar.²⁹

Expressen beskriver under hösten 2015 ensamkommande som en av de viktigaste frågorna att ta itu med i samhället. Flyktingsituationen beskrivs vara akut under hösten 2015. Ensamkommande anges i siffror som anlönt under året och uttryck som 'tillströmningen av ensamkommande', 'flyktingvåg', 'flyktingkris' och 'krisläge' används ofta. Den markant ökade 'tillströmningen av ensamkommande' som söker sig till Sverige skapar en ohållbar situation. Lösningen på situationen är att införa tillfälliga uppehållstillstånd som regel och ge

²⁶ DN ledare, "Långt mer än bara offer" *Dagens Nyheter* 2015-08-25.

²⁷ DN ledare, "Skarpt läge för Sverige" *Dagens Nyheter* 2015-10-14.

²⁸ DN ledare, "Rätt väg men långt kvar" *Dagens Nyheter* 2015-12-03.

²⁹ Susanne Nyström, "Fri debatt – utan demonisering" *Dagens Nyheter* 2017-08-04.

ett generöst återvändarbidrag som morot för folk att åka hem vilket skulle bespara staten pengar i slutändan, menar *Expressen*.³⁰ Ledaren diskuterar siffror och spekulerar i hur det skulle se ut om det kom så många ensamkommande hit; ”Om denna veckotakt står sig talar vi om ett mottagande som motsvarar 123 000 ensamkommande per år”, skriver *Expressen*. De ofta utbildade ensamkommande kräver omfattande resurser för att integreras och beskrivs bli en stor del av dagens unga generation. Utmaningarna för staten är enorma och ledarredaktionen undrar var resurser såsom skola, socialtjänst och boende ska komma ifrån.³¹ Åtskilliga gånger tas det upp att flera skolor behöver byggas varje vecka och ett nytt Göteborg behöver byggas varje år om söktrycket fortsätter, menar *Expressen*. Ökningen av ensamkommande beskrivs vara ’explosionsartad’.³² *Expressens* ledare beskriver staten som försvagad i samband med ’migrantströmmar’. Detta gör att Sverige är oerhört sårbart med försvagad polis, välfärd i brist, politiker som inte kommer överens vilket tillsammans utgör ett hot mot folkets säkerhet och dess mest utsatta, vilket innebär säkerhetisering. *Expressen* gestaltar ensamkommande som en ohållbar belastning på välfärden. Sjukvården belastas och sjuka barn tvingas vänta på vård. *Expressen* ställer också ensamkommande mot biståndet – pengar för att ta hand om ensamkommande tas från Sveriges biståndsbudget. Det är inte etiskt försvarbart att halvera biståndet och lamslå socialtjänsten som redan är i kris. Sverige sviker de barn som är i behov av socialtjänstens och andra myndigheters stöd.³³ Genom detta gestaltar *Expressen* dem som en ohållbart stor inströmmande massa som är oönskad på grund av dess storlek och belastningar av välfärden. Denna form av gestaltning, som ställer ensamkommande mot andra utsatta grupper, håller sig kvar på *Expressens* ledarsidor även åren efter. Hösten 2017 beskrivs att ensamkommande prioriteras framför våldsutsatta kvinnor när det gäller att få bostad.³⁴ Flera gånger beskriver tidningen att Sverige inte får tappa kristänket och måste fortsätta arbeta för att hantera den kris som uppstått sedan det stora flyktingmottagandet hösten 2015 och lära sig inför framtiden. Att öppna gränserna igen anser *Expressen* kunna orsaka ett återigen ökat tryck och ännu en ’flyktingström’ – därför bör politiken fortsatt vara restriktiv. *Expressens* gestaltande av ensamkommande i samband med laddade ord såsom flyktingkris, flyktingström, explosionsartad ökning, katastrof, och flyktingvåg gör att man skapar en hotfull bild av de ensamkommande och att de beskylls för problem i välfärdssystemet. *Expressen* gestaltar

³⁰ *Expressen* ledare, ”Lyssna på nödropet” *Expressen* 2015-08-20.

³¹ *Expressen* ledare, ”Var är planen för alla ensamkommande?” *Expressen* 2015-10-14.

³² Patrik Kronqvist, ”Medtag glatt humör till flyktingkrisen” *Expressen* 2015-10-18.

³³ Patrik Kronqvist, ”Rödvin vänstern har en blind fläck” *Expressen* 2015-12-08.

³⁴ Patrik Kronqvist, ”Flyktingar ställs mot medelklass” *Expressen* 2017-09-20.

ensamkommande som en belastande grupp som kostar extra mycket pengar, på kort sikt på grund av dyra boendelösningar, på lång sikt på grund av utbildning och de framställs som att de kommer behöva statligt stöd långt framöver.

SvD använder krisgestaltningar åtskilliga gånger, kallar ofta flyktingsituationen 2015 för flyktingkris och beskriver skenande belopp i samband med 'migrationsströmmen'. Kostnaderna för de många ensamkommande skjuter dessutom i höjden. *SvD* menar att det ligger en 'flyktingbörda' på Sverige och nämner ensamkommande i antal och kostnader.³⁵ Under hösten 2015 menar *SvD* att man bör satsa på en god integration för att det annars kan orsaka problem i längden. Man bör satsa på mottagandet i Sverige för de som kommit, men även satsa mer pengar 'på plats' i hemländerna. Bistånd bör ökas för att förhindra framtida flyktingströmmar. Flyktingkrisens kostnader gör att 'hela Sverige skramlar' i bössorna och en skattechock hotar folket, menar *SvD*. Kostnaderna drabbar samhällsservicen såsom socialtjänst, skola och kommun, och mycket pengar tas från biståndet. Statens resurser är belastade. *SvD* menar att ensamkommande "tränger undan den ordinarie verksamheten".³⁶ Polisen är så överbelastad att de inte kan garantera skydd, enligt *SvD*.³⁷ Flyktingkrisen ses som en pengagåva för vissa riskkapitalister, vilket leder till stora kostnader för regeringen. Myndigheterna har fallerat och staten befinner sig i kaos. Status quo är hotat. Barnen riskerar att hamna i prostitution, eller försvinna.³⁸ För att lösa problemet tycker *SvD* precis som *Expressen* att tillfälliga uppehållstillstånd bör införas som regel och att asylprocessen behöver snabbas på för att de som inte behöver skydd ska utvisas snabbt, så kostnaderna hålls nere i längden.

Sammanfattningsvis kan man utläsa en stark tendens att göra ekonomiska, materiella eller krisrelaterade gestaltningar av ensamkommande snarare än etiska vilket kan leda till att åtgärder mot ensamkommande ämnar att minska kostnaderna så mycket som möjligt. Ekonomiska gestaltningar gör att ensamkommande framställs som ett fenomen som är främst belastande kostnader snarare än att det handlar om etik och moral att hjälpa. Genom att ofta framställa ensamkommande i samband med kostnader associeras de snarare med en stor börda för samhället än med varför de flytt hit. Denna gestaltning förekommer i samtliga tidningar, men *Expressen* och *SvD* använder det oftast och den är minst framträdande i *Aftonbladet*. Genom användandet av siffror och statistik rapporterar man om ensamkommande som hårda nyheter och något som bör manövreras. Dessutom beskrivs de ofta som en belastning på olika

³⁵ Ivar Arpi, "Även barn ska omfattas av rättssäkerheten" *Svenska Dagbladet* 2015-11-06.

³⁶ Ivar Arpi, "Politisk naivitet räcker inte" *Svenska Dagbladet* 2015-11-20.

³⁷ Ivar Arpi, "När polisen inte kan skydda" *Svenska Dagbladet* 2015-10-29.

³⁸ Nuri Kino, "Det tog en halvtimme att köpa ett 14-årigt barn" *Svenska Dagbladet* 2016-09-18.

delar i välfärden. Sjukvård, socialtjänst och polis är överbelastade och kan inte sköta sitt uppdrag att vårda sjuka, hjälpa utsatta eller skydda allmänheten från brott. När de ställs emot andra grupper i samhället som beskrivs som mer behövande skapar det en bild av ensamkommande som en ovärdig belastning som kommer hit och tar 'våra' resurser. Att de ensamkommande är barn som behöver tas om hand gör att de blir en särskilt stor kostnad för myndigheterna, något som betonas starkt i vissa texter. Detta kan agera som förstärkande för bilden av ensamkommande som en belastning på samhället, eftersom de behöver boende, extra övervakning av någon provisorisk förmyndare tills de är 18 och dessutom behöver utbildning. De behöver särskilda åtgärder jämfört med andra asylsökande, och de som hamnar innanför ramarna för hur ensamkommande definieras enligt Migrationsverket läggs ihop till att bli en grupp vars individer inte alls är homogena. Dock beskrivs vissa åtgärder behövas för dem som grupp.³⁹ De beskrivs vara en grupp skild från andra asylsökande som är i behov av mer bevakning. De är sårbara på grund av separationen från familj. Genom att konstruera ensamkommande som 'den andra' och koppla dem till kostnader och börda skapar man dem som en specifik hotbild mot svenskarnas välfärd, något som de framställs behöva exkluderas från. Speciellt när lösningsrekommendationerna som anges i samband med krisgestaltningarna lutar åt en restriktivare asylopolitik och stängda gränser. Detta är en form av säkerhetsisering då något kommer utifrån och gestaltas komma för att skapa otrygghet genom att utnyttja välfärdens resurser.⁴⁰ Detta visar också att ledarsidornas gestaltningar om ensamkommande går i linje med Brunes studier om att asylsökande ofta kopplas till kris, kostnad, och genom siffror och statistik snarare än relaterat till hemlandets problem. Det är ofta förenligt med gränssättande ord gentemot de inkommande asylsökande: 'vi' behöver skydda oss mot 'dem'. Man skapar genom sina gestaltningar en stark skiljelinje mellan vårt status quo som kopplas till ordning, och de ensamkommande, som kopplas till flyktingkris och kaos.⁴¹ Kristemat är mest framträdande under hösten 2015 men i vissa tidningar håller det sig kvar. Samtliga tidningar använder någon gång flyktingkrisen eller flyktingvågen för att beskriva situationen under hösten 2015. Detta refereras till efteråt som ett kollektivt minne av en ohållbar situation som drabbat Sverige.

Användandet av säkerhetsrelaterade begrepp gör att det i flera artiklar utförs en säkerhetsisering av ensamkommande som grupp, och att de kan uppfattas som något man behöver skydda Sverige ifrån. Detta är tydligast i *Expressen* och *SvD*. De ensamkommande gestaltas som en grupp som kommer utifrån mot Sverige och hotar vår säkerhet. Genom

³⁹ Stretmo, 252.

⁴⁰ Sheehan, 94.

⁴¹ Brune, 77f.

användandet av klimatord som våg och ström, och negativt värdeladdade ord som kris och katastrof, skapar gestaltningen associationer till negativa, hotfulla fenomen och utövar *säkerhetisering* av ensamkommande som grupp.⁴² Uttryck som associeras med klimatfenomen såsom våg och ström kan koppla de inkommande asylsökande till en flodvåg som hotar att sluka det som kommer i dess väg. Detta gör de ensamkommande till ett säkerhetshot som man behöver hindra, 'rusta' sig mot. De kommer utifrån, mot vårt land, och är något man behöver skyddas ifrån, dels hindra *dem* från att komma in i landet genom bland annat gränskontroller, dels hindra *dem* från att stanna för länge genom snabbare asylprocess och ålderstester så att de över 18 år kan skickas ut ur landet. Genom krigsgestaltningar motiverades införandet av gränskontroller, som tidigare hade setts som inskränkande av rörelsefriheten och öppenhet. Att vissa tidningar förespråkar att införa tillfälliga uppehållstillstånd, vilket går emot den befintliga lagen 2015, kan ses vara en följd av säkerhetiseringen av ensamkommande. *Aftonbladet* ställer sig emot detta och menar att det är oacceptabelt då det inskränker asylrätten.

6.2. Ensamkommande som förövare och kulturellt avvikande

Nästa gestaltningstema tar in gestaltningar av ensamkommande i samband med brott som begåtts, och som kulturellt avvikande från svenskheten.

I februari 2016 diskuterar *Aftonbladet* att ensamkommande felaktigt relateras till sexualbrott. *Aftonbladet* kritiserar att det efter övergrepp som utfördes av asylsökande i Köln väckts åsikter om att ensamkommande behöver sexualundervisning, och anser istället att samtliga ungdomar i Sverige behöver sexualundervisning. Genom att belysa även 'svenskars' behov av att lära sig respekt sätter *Aftonbladet* det hela i en kontext och belyser att sexuella övergrepp och okunskap om sexuell hälsa inte är ett utomkulturellt hot, utan minst lika mycket behöver hanteras inom Sveriges medborgarskara.⁴³ *Aftonbladet* lägger inte stor tyngd på de brott som begåtts av ensamkommande utan fokuserar snarare på att kritisera svartmålandet och generaliserandet av dem som grupp, men nämner vid vissa tillfällen våldtäktsfall där ensamkommande var gärningsmän. Åldersbedömningar beskrivs vara viktiga för att fastställa gärningsmännens ålder, men måste vara rättssäkra och får inte införas förhastat.⁴⁴

DN tar bland annat upp dådet då en ensamkommande knivhögg en anställd på ett boende till döds men menar att det är viktigt att inte beskylla ensamkommande som kollektiv grupp. Det kopplas till att ensamkommande är traumatiserade. *DN* menar att lösningen är mer

⁴² Sheehan, 94.

⁴³ Eva Franchell, "Alla unga behöver sexualundervisning" *Aftonbladet* 2016-02-01.

⁴⁴ Daniel Swendin, "Tandröntgen måste bygga på vetenskap" *Aftonbladet* 2016-09-01.

anpassade boenden och ha bevakning för att hålla personalen säker. Dessutom behöver man ha personal med då ungdomarna åker till badhus för att de annars löper risk att utföra sexuella övergrepp. Här gestaltas ensamkommande som en grupp som behöver övervakas, och personal får absolut inte vara ensamma med dem eftersom det innebär en stor risk för att de skadas. Samtidigt är det dyrt och man bör införa stödboenden som är anpassade mer efter individen snarare än ensamkommande som grupp då det finns stora skillnader i åldrar och beteende.⁴⁵ När sedan ensamkommande ges kurser i hur man ska ”ragga sjsyst” tycker *DN* det är bra men att det även behöver införas för svenska gymnasieungdomar. Under våren 2017 beskrivs otryggheten ha ökat i Nordstan i Göteborg, då det är många ensamkommande där som bland annat missbrukar heroin. Lösningen anges vara fler ordningsvakter, som har rätt att använda våld och öka vardagstryggheten för ’vanliga människor’.⁴⁶ När flera sexuella övergrepp på festivaler sommaren 2017 kopplas till invandrare och ensamkommande ungdomar skriver dock *DN* om vikten att inte koppla övergreppen till ’invandrarna’ utan gärningsmännen. Problemet är inte ett invandrarfenomen, utan beskrivs felaktigt vara det av bland annat vissa *SvD*-skribenter och moderata politiker, menar *DN*. Skiftet i fokus på vem som bär ansvaret har alltid varit fel, förut har det legat på våldtäktsoffrens axlar att tänka på klädsel eller att inte vara ute ensamma en viss tid, och har nu flyttats till att invandringen skulle leda till övergreppen. Denna inställning ska ha ökat efter rapporter om fall där ensamkommande skulle varit inblandade.⁴⁷

I *Expressen* beskrivs ensamkommande åtskilliga gånger i samband med att någon ensamkommande begått brott. I januari 2016 tas tafsande på badhus upp, och *Expressen* bedömer att ensamkommande alltid bör ha medföljande vuxna när de går till badhuset för att förhindra att överfall begås. Under våren 2016 beskriver *Expressen* att ett vad tidningen kallar för mansöverskott bland de flyktingar som kommit under 2015 kan orsaka demografiska problem. Här kopplar *Expressen* sexuella övergrepp till kön, inte etnicitet, men eftersom det kom så stor andel män att det stora antalet flyktingar skapar ett mansöverskott. Detta så kallade mansöverskott beskrivs kunna orsaka att en stor grupp heterosexuella män blir singlar vilket beskrivs skapa frustration som kan leda till våld och brottslighet. Detta mansöverskott beskrivs också strida mot att Sveriges regering titulerar sig som feministisk eftersom den visar på att det är lättare för män att ta sig hit och få asyl.⁴⁸ Genom att koppla den stora andelen asylsökande män och ensamkommande till sexuella övergrepp skapas en hotbild av dem. I juli 2016

⁴⁵ Amanda Björkman, ”HVB-hem är inte lösningen” *Dagens Nyheter* 2016-02-03.

⁴⁶ Erik Helmersson, ”Öka tryggheten med fler ordningsvakter” *Dagens Nyheter* 2017-04-18.

⁴⁷ Lisa Magnusson, ”Det är inte tillfället som gör tjuven, Bråvalla” *Dagens Nyheter* 2017-07-04.

⁴⁸ Patrik Kronqvist, ”Överskott av män orsakar problem” *Expressen* 2016-01-13.

publicerar *Expressen* en ledare med titeln ”Håll brottslighet utanför Sverige” där de menar att man bör skärpa utvisningsregler så att absolut inga brott kan begås av asylsökande utan att hen utvisas. Det gäller att vara skötsam om man ska stanna, menar de. Texten tar bland annat upp ett fall då en ensamkommande våldtog en flicka. Texten tar enbart upp det som ett exempel, men tonen är tydlig: brottslighet hör inte hemma i Sverige, brottslighet är något utomkulturellt. ”Tala värderingar på asylboenden” lyder en rubrik i *Expressen* december 2016.⁴⁹ Under några musikfestivaler sommaren 2016 anmäldes flera fall av sexuella ofredanden och våldtäkter, vilket *Expressen* kopplar detta till övergreppen som begåtts av ensamkommande. Det är viktigt att inte blunda för det utan att göra något åt saken, menar *Expressen*. Åldersbedömningar anges som en lösning.⁵⁰ Detta gör att de ensamkommande som grupp framställs som ett hot mot svenska värderingar, och att regeringens accepterande av dem går emot att de framställer sig vara feministiska och för jämställdhet.

SvD gestaltar ensamkommande som främmande kulturmässigt och menar att grova brottslingar inte hör till Sverige – grova brottslingar ska utvisas. De ensamkommande beskrivs ha lärt sig att de är överställda sina systrar och andra tjejer i de samhällen de kommit från. *SvD* undrar hur man ska lyckas anpassa dessa till våra normer i det svenska samhället. Det uppstår ”gigantiska kulturkrockar”, som måste hanteras på något sätt. Ett boende har slutat ta med sig pojkarna till badhus eftersom de, enligt boendets föreståndare, inte klarar av att vara där utan att glo på tjejerna i badkläder. Detta exempel har rubriken ”En kapplöpning mot tiden” vilket indikerar på att integrationsfrågan är en akut utmaning.⁵¹ Hösten 2015 gestaltar *SvD* sexuella övergrepp som något som inte skett i samma skala förut utan att de ökat i samband med flyktingsituationen. Kultur spelar roll här. Man får inte ignorera att värderingar påverkar, menar *SvD*. De menar också att polisen och medier mörkar fakta om brottslighet kopplat till flyktingsituationen, och tar upp ett fall av gruppvåldtäkt där ensamkommande var gärningsmännen men där media sägs ha tystat ner händelser. *SvD* gestaltar ensamkommande ungdomar på centralen i Stockholm som ’uppenbart vuxna’ och att de därför borde få straff som vuxna när de begår brott.⁵² *SvD* beskriver att en rånvåg pågår i Uppsala under våren 2017, där ensamkommande ungdomar är gärningsmännen.⁵³ De kopplas också till en ökning av sexuella ofredanden mellan sommaren 2015 och sommaren 2016. 100 av 788 ensamkommande

⁴⁹ *Expressen* ledare, ”Tala värderingar på asylboenden” *Expressen* 2016-12-01.

⁵⁰ *Expressen* ledare, ”Lägg inte locket på nu, polisen” *Expressen* 2016-07-06.

⁵¹ Tove Lifvendahl, ”En kapplöpning mot tiden” *Svenska Dagbladet* 2016-09-04.

⁵² Ivar Arpi, ”Utvisa grova brottslingar” *Svenska Dagbladet* 2016-01-26.

⁵³ Ivar Arpi, ”Rånvåg bland gatupojkar” *Svenska Dagbladet* 2017-03-07.

i staden är heroinmissbrukare, enligt polisen. 80 procent av de ungdomsrelaterade brotten görs av ensamkommande. Dock släpps de på grund av låg ålder och därför behövs ordentliga åldersbedömningar. Ensamkommande kopplas också till övergrepp som lett till en ny otrygghet för kvinnor. Genom rubriken ”Vad ligger bakom unga kvinnors nya otrygghet?” indikerar *SvD* att otrygghet för kvinnor är ett nytt fenomen. *SvD* kallar det för ”en ny normalbild” och kopplar det direkt till de 35 000 ensamkommande som kom 2015. Ensamkommande beskrivs som unga män från kulturer med en signifikant annan kvinnoosyn än Sveriges. De ensamkommande unga gestaltas som ett hot mot tryggheten och ändrar på grund av sin ojämlika bakgrund våldsstatistiken i vad *SvD* kallar för världens mest jämställda land.⁵⁴

Sammanfattningsvis kan utläsas att gestaltningarna av ensamkommande i samband med brott formar en bild av ensamkommande som några som behöver övervakas, utvisas eller läras svenska värderingar. De gestaltas som en främmande, enhetlig grupp som vi behöver lära oss mer om för att kunna hantera. De beskrivs vara massa unga pojkar eller män från främmande och outvecklade kulturer, vars värderingar strider mot svenskhetsidealet jämlikhet. ’De’ framställs som främmande den svenska kulturen. Alla ensamkommande betraktas i de flesta texterna som en enhetlig grupp, och konstrueras som en homogen ’den andre’ och förbiser individuella skillnader.⁵⁵ Brotten som utförs av ensamkommande beskrivs också som osvenskt och inte höra till Sverige. Här gestaltas ensamkommande utföra brott samtidigt som brott målas upp som något inte hör till Sverige och svensk kultur, utan något som hör till ’den andre’. Fokus ligger flera gånger i främst *Expressen* och *SvD* på vad man kan göra för att stoppa just våldet från ensamkommande. Själva inkluderingen av begreppet ensamkommande, inte asylsökande generellt, inte svenskfödda ungdomar som begår brott, inte ett barn med föräldrar, utan ensamkommande, gör att det tyder på att det finns en anledning att ta upp personens ’grupptillhörighet’. Det skapas här en bild av ensamkommande som en hög riskgrupp att begå brott. Enligt Hultén kan sådana framställningar orsaka främlingsfientlighet och negativa stereotypiseringar av en grupp då de målas upp som ett hot mot svensk kultur. Denna främlingsfientlighet riskerar att röra sig ut ur tidningstexterna till politisk retorik, eller vice versa.⁵⁶ Brotten kopplas till åldersbestämningar för att rätt straff ska ges, och även till boende då ledarskribenterna menar att det är viktigt att dessa ungdomar övervakas av personal. Det är alltså viktigt för alla ensamkommande att åldersbedömas och övervakas eftersom ett fåtal utfört brott. Genom att gestalta ensamkommande som grupp i samband med brott riskerar man att

⁵⁴ Ivar Arpi, ”Vad ligger bakom unga kvinnors nya otrygghet?” *Svenska Dagbladet* 2017-06-12.

⁵⁵ Hultén, 47f.

⁵⁶ Hultén, 214.

bidra till negativa stereotypiseringar av dem.⁵⁷ Dessutom gör det dem till ett potentiellt säkerhetsmässigt hot mot svenska värderingar då ungdomarna beskrivs som kulturellt avvikande och som outvecklade vad gäller jämställdhet. Denna gestaltsform är en typ av säkerhetsisering och bidrar till uppdelning av vi och dem, där de ensamkommande blir som en utomstående grupp. Säkerhetsiseringen av ensamkommande skapas av uppdelningen och att de anses stå utanför vi-et.⁵⁸ Uppdelningen bidrar till att vidare kunna säkerhetsisera ensamkommande och framställa dem som något främmande och starkt skilt från svenskheten. Det blir som en säkerhetsiseringen där gestaltningarna ständigt förstärker bilden av ensamkommande som 'den andre', och gränsen mellan 'vi' och 'dem'.⁵⁹ Gestaltningstemat ensamkommande som förövare eller kulturellt avvikande är vanligast i *Expressen* och *SvD*, medan *DN* och framför allt *Aftonbladet* håller en mjukare ton och lägger mindre vikt vid dessa brott. De menar främst att man inte kan måla upp enbart ensamkommande som en specifik riskgrupp, utan att de får oproportionerligt mycket uppmärksamhet. Detta går i linje med Brunes studier som visar att medier tenderar att rapportera brott som begåtts av asylsökande extra kraftigt.⁶⁰ Samtliga tar upp våldtäktsfall och mordet på en kvinna som jobbade på ett boende för ensamkommande 2016. Lösningarna skiljer sig dock. *Aftonbladet* och *DN* belyser andra boendeformer som en förebyggande åtgärd mot brott, medan *Expressen* och *SvD* lägger fokus på att åldersbedöma och utvisa. Detta leder till nästa tema: ensamkommandes ålder.

6.3. Ensamkommande och ålder

Ett gestaltningstema som återkommer i samtliga tidningar är gestaltandet av ensamkommandes ålder och hur viktigt det är med åldersbedömningar av de som saknar giltiga id-handlingar.

Aftonbladet tar i april 2016 upp att skillnaderna mellan barn och vuxnas möjligheter är stora i asylärenden och att det därför måste utvecklas säkra sätt att utföra åldersbedömningar på unga asylsökandes ålder. Ett nytt system bör kvalitetssäkras innan det sätts i verket, men välkomnas då man måste se till att ensamkommande barn hamnar i trygga miljöer för barn och för att säkerställa att barnen verkligen bedöms som barn – det vill säga under 18 år – i asylprocessen.⁶¹ I september 2016 tar *Aftonbladet* upp ett fall där två ensamkommande våldtagit en 12-årig ensamkommande pojke. Åldern bör säkerställas eftersom det avgör vilket straff som ska ges. Ett för snabbt införande av åldersbedömningar kan dock orsaka problem och

⁵⁷ Brune, 119f.

⁵⁸ Huysmans, 16.

⁵⁹ Hultén, 214f.

⁶⁰ Brune, 119f.

⁶¹ Daniel Swendin, "Vänta med att röntga barnen" *Aftonbladet* 2016-04-21.

livsavgörande, felaktiga beslut även i asylprocessen. Moralen i texten är att ifall reglerna gör en så skarp gräns vid 18-årsdagen ska metoderna för åldersbedömningar vara helt rättssäkra. Tandrontgen, som då har föreslagits, är inte tillräcklig och godtyckligheten i asylbesluten riskerar att fortsätta. En lämplig lösning bör finnas.⁶² I maj 2017 beskrivs de åldersbedömningar som införs vara de bästa hittills. Resultatet att många av åldersbedömningarna visat på att personerna varit äldre än vad de angett anses inte vara konstigt då skillnaden mellan barn och vuxen kan vara avgörande i asylprocessen och vem som helst hade ljugit då. Åldersbedömningarna är dock bra då barnens asylrätt säkerställs.⁶³ Senare anses det stora antalet åldersuppskrivningar som de nya åldersbedömningarna resulterat i visa på fel i systemet. Det är också ett stort problem att åldersbedömningar gjorts så sent och besluten dragit ut så länge att många hunnit bli vuxna under asylprocessen, menar ledaren. Åldersbedömningar beskrivs fortsatt vara godtyckliga och anpassas till att kunna ge ensamkommande avslag. *Aftonbladet* belyser fall där personer blivit åldersuppskrivna till att fylla 18 på samma datum som deras asylbeslut tas, vilket är en klar indikation på att besluten strider mot rättssäkerheten.⁶⁴ Främst nämner *Aftonbladet* ålder då det handlar om felaktiga åldersuppskrivningar och att den långdragna asylprocessen orsakat att barn som sökt asyl till slut får beslut först som vuxna.

Våren 2016 belyser *DN* vikten av att hålla isär barn och vuxna i asylprocessen. Åldersbedömningar måste införas för att säkerställa personers ålder, inte bara för att asylrätten skiljer sig mellan barn och vuxna utan för att det också påverkar vilket straff som ges till ensamkommande som begår brott – exempelvis att frias, ungdomsvård, eller fängelse. Det tas upp två fall, en våldtäkt och ett knivdåd, där gärningsmännen varit ensamkommande. Moralen lyder: åldersbestäm de ensamkommande, för säkerhetens skull.⁶⁵ *DN* tar upp mord, brott och sexuella ofredanden som grunder till att ålderstesta.⁶⁶ I mars tar *DN* upp vikten av att asylsökande inte ska kunna ljuga om sin ålder och tar upp fallet där två ensamkommande våldtagit en 12-årig pojke på samma boende. Det beskrivs vara oerhört viktigt att åldersbestämma medicinskt direkt vid tillfället för asylansökan, för att förhindra att vuxna hamnar på boenden med barn vilket framställs som en katalysator för våld.⁶⁷ *DN* välkomnar därför de medicinska åldersbedömningar som införs 2017. De första testerna, som visar att många av de undersökta är över 18, är dock gjorda på den grupp som Migrationsverket

⁶² Daniel Swendin, "Tandrontgen måste bygga på vetenskap" *Aftonbladet* 2016-09-01.

⁶³ Ingvar Persson, "Barnen ska ha rätt att få asyl" *Aftonbladet* 2017-05-31.

⁶⁴ Anders Lindberg "Alarmister styr flyktingdebatt" *Aftonbladet* ledare 2017-11-13.

⁶⁵ *DN* ledare, "Skilj på barn och vuxna" *Dagens Nyheter* 2016-01-25.

⁶⁶ Amanda Björkman, "HVB-hem är inte lösningen" *Dagens Nyheter* 2016-02-03.

⁶⁷ Hanne Kjöllner, "När brottslingar ljuger om sin ålder" *Dagens Nyheter* 2016-03-15.

verkligen trodde var äldre och därav ger siffrorna en missvisande bild av att en majoritet skulle ha ljugit. Senare beskrivs de nya testerna bristfälliga då de snarare faller än friar, även om syftet officiellt är motsatsen. Det finns en stor risk för att en 17-åring anses vara vuxen. Det är dock viktigt att inte folk ska bli betrodna att vara barn bara på sina ord och de nya testerna är säkrare än när Migrationsverkets handläggare gjorde icke-medicinska bedömningar. Lösningen är att på sikt ordna bättre bedömningar, men *DN* belyser vikten att inte gå tillbaka till tidigare sätt.⁶⁸

Åldersfrågan tas upp åtskilliga gånger på *Expressens* ledarsidor. När förslag om ålderstester kommer i samband med gränskontrollerna 2015 bejublas förslaget och *Expressen* menar att det är bråttom, för barnens skull.⁶⁹ Det är enligt *Expressen* viktigt att snabbt införa medicinska ålderstester för att separera vuxna och barn. Om män hamnar med barn utgör det en fara, och regeringen har svikit barnen. Dessutom mår ensamkommande dåligt på boendena vilket leder till missbruk. Söktrycket 2015 orsakade brist på familjehem och lärare men genom att bedöma ålder lär många bli uppskrivna och det hade löst kostnads- och skolfrågan då personer över 18 inte har samma rätt till utbildning eller 'dyra' boenden, menar *Expressen*. Dessutom skulle färre få uppehållstillstånd.⁷⁰ De som förnekar att många ljugit om sin ålder gör det enligt *Expressen* på grund av rädsla för främlingsfientlighet. Det har istället lett till att folk kunnat utnyttja systemet vilket bidragit till att det väckts misstänksamhet mot gruppen, menar *Expressen*. Ensamkommande har kommit hit på grund av våra generösa regler, men bör inte smutskastas för detta, det är politikernas fel att det är möjligt.⁷¹ *Expressen* menar att lögnen om ålder lett till att barn och vuxna hamnat i samma boenden till sexuella övergrepp och att gärningsmännen frias. Ensamkommande som begår brott beskrivs ha satt i system att alltid säga att de är under 15 år för att frias. Åldersbedömningar är därför viktiga.⁷² I maj 2017 skriver *Expressen* att resultaten av de första medicinska åldersbedömningar som införts visar att 78 procent av de undersökta är över 18 år men kritiserar inte resultaten som *DN* utan bortser från att den första gruppen var personer som var högst troligt över 18 enligt Migrationsverket. Orsaken till att ensamkommande kunnat ljuga anses vara att folk varit för rädda för att närma sig frågan. Afghanska familjer beskrivs väntat med att skicka sina söner hit tills de nått en mer mogen ålder för att klara sig bättre, och visste att de kunde ljuga om ålder, enligt *Expressen*.⁷³

⁶⁸ DN ledare, "Inget optimalt test i sikte" *Dagens Nyheter* 2017-06-16.

⁶⁹ Expressen ledare, "Ålderstester är bra för barnen" *Expressen* 2015-11-26.

⁷⁰ Expressen ledare, "Skynda med ålderstester, Johansson" *Expressen* 2016-04-22.

⁷¹ Expressen ledare, "Åldersfrågan måste lösas nu" *Expressen* 2016-09-07.

⁷² Expressen ledare, "Står BO ens på barnens sida?" *Expressen* 2017-03-25.

⁷³ Expressen ledare, "Lögnerna om ålder visar på ett haveri" *Expressen* 2017-03-31.

SvD belyser att ensamkommande kostar mer att ta hand om än vuxna bör man ålderstesta så man slipper betala för onödigt dyra bostadslösningar för de som är över 18. Ålderstester bör därför införas, både för ekonomins och ”de faktiska barnens” bästa.⁷⁴ Under hösten 2015 tar *SvD* upp vikten att bedöma ålder eftersom mottagningsreglerna skiljer starkt mellan barn och vuxna. Ensamkommande beskrivs utnyttja ålderssystemet för att få uppehållstillstånd. *SvD* belyser likt andra tidningar att det är fel att ensamkommande barn får bo med vuxna. Tidningen använder ofta uttryck såsom ”gråhåriga män i skolbänkarna” och menar att de ’överåriga’ utgör en risk för de ’riktiga’ barnen. *SvD* skriver att vuxna inte ska bo med barn, och påvisar att det kan leda till våldtäkt. I januari 2016 våldtas en 12-årig ensamkommande av två andra ensamkommande. Gärningsmännen borde inte ha bott på samma boende som 12-åringen – de är egentligen över 18 år. *SvD* menar att åldersbedömningar bör införas för att förhindra liknande fall i framtiden.⁷⁵ De kopplar ålder till övergrepp som sker på boendena och kriminella gärningar. En gång skriver *SvD* att det är ’perverst’ att domstolarna tror på de kriminella ungas angivna ålder när de tar domstolsbeslut. Detta leder till för milda straff, därför är åldersbedömningar oerhört viktiga – för offrens skull.⁷⁶ *SvD* tar flera gånger upp mordet på en anställd på ett boende för ensamkommande i Göteborg och sexuella ofredanden på badhus. Boendena är farliga och föräldrar vågar därför inte ta med sina barn till badhus, men det väcker också en felaktig främlingsfientlighet enligt *SvD*. De många ensamkommande som *SvD* antar är 18 år utgör en överflödigt kostnad och belastning, då kostnaden för barn är högre än ersättningen för vuxna.⁷⁷ Enligt *SvD* ljuger många ensamkommande om sin ålder. Det som har orsakat problemet är att frågan varit tabubelagd. Hade åldersbedömningar införts tidigare hade inte så många ensamkommande kommit 2015. Det är viktigt, enligt *SvD*, att ålderstesta så att de som inte är barn inte får uppehållstillstånd bara för att de är ’barn’.⁷⁸

Sammanfattningsvis gestaltas ensamkommandes ålder som en viktig samhällsfråga. Samtliga undersökta tidningar tar någon gång upp att barn och vuxna bör hållas isär vad gäller boenden, men vissa tidningar är mer angelägna att diskutera ålderns betydelse och vikten av att snabbt införa åldersbedömningar. *Aftonbladet* tycker att det behövs mer vetenskapligt stöd för att göra medicinska åldersbedömningar, medan *Expressen* och *SvD* tycker att man bör skynda på införandet och att vi inte har råd med att vänta tills det finns en välutvecklad metod, för

⁷⁴ Ivar Arpi, ”Även barn ska omfattas av rättssäkerheten” *Svenska Dagbladet* 2015-11-06.

⁷⁵ Aleksandra Boscanin, ”Vuxna ska inte placeras med barn” *Svenska Dagbladet* 2016-03-16.

⁷⁶ Ivar Arpi, ”Utvisa grova brottslingar” *Svenska Dagbladet* 2016-01-26.

⁷⁷ Karl Sigfrid, ”Åldersbestäm ensamkommande” *Svenska Dagbladet* 2016-09-04.

⁷⁸ Ivar Arpi, ”Nej, vuxna män är inte ensamkommande barn” *Svenska Dagbladet* 2017-05-31.

säkerhetens och ekonomins skull. De senare beskriver också ålderstesterna 2017 som att de är för barnens skull då metoderna beskrivs vara bra för ungdomarna och hellre friar än faller. *DN* och *Aftonbladet* menar istället att de är rättsosäkra. *Expressen* tar upp ålderstester i samband med att ensamkommande mår dåligt och lägger fram testerna som en lösning för att få bort vuxna från barnboenden och för att låta de unga komma hem till sina föräldrar, medan *Aftonbladet* tar upp åldersbedömningar som en orsak till psykisk ohälsa.

Den övergripande gestaltningen av ensamkommande i samband med ålder är att många har ljugit för att utnyttja systemet. Ålder görs ofta extra framträdande i texter där ensamkommande nämns, och är de inte huvudtemat så nämns det ofta i förbifarten att de är ”barn” inom citationstecken. Detta tyder på en brist på förtroende för ensamkommande som grupp och spär på idéer om att de är opålitliga. Att fokusera på ensamkommandes ålder och att framlägga lögn, snarare än att utvärdera ifall de medicinska åldersbedömningarna verkligen kan utläsa 18-årsgränsen, innebär att gestalta ensamkommande som att de har vad Live Stretmo kallar för ett ’strategiskt asylbeteende’. De ska ha ljugit om sin ålder för att få bättre förutsättningar och ha lättare att få uppehållstillstånd. Detta grundas i konstruktionen att gränsen mellan barn och vuxen går på 18-årsdagen. Gestaltningen förutsätter ofta att barn är behövande av skydd, medan vuxna klarar sig själva och är potentiellt kriminella.⁷⁹ Ledarsidorna gör skillnad i ensamkommande ’vuxna’ respektive ensamkommande ’barns’ asylskäl och visar på en fixering vid 18-årsgränsen. *Aftonbladet* och *DN* menar att ålderstesterna orsakar felaktigt negativa beslut för personer som är i gränslandet mellan ung och vuxen. *Expressen* och *SvD* anser att Sverige inte har råd att vänta – vi behöver skicka ut de som inte har rätt till vårt skydd. Detta kan leda till att frånga individernas flyktanledning eftersom det beskrivs vara så olika för barn jämfört vuxna, något som tar oss till nästa tema - ensamkommandes asylskäl.

6.4. Ensamkommandes asylskäl, avslag och utvisningar

Ett gestaltningstema är då ensamkommande framställs i samband med asylskäl, avslag och utvisningar. Varför kom de egentligen hit? Tidningarna har olika svar.

Den som främst skriver om ensamkommandes asylskäl är *Aftonbladet*. I juni 2016 tar *Aftonbladet* upp att det är viktigt att inte glömma bort hur osäkert det faktiskt är i Afghanistan, det land som flest av de ensamkommande som kom 2015 är ifrån. Kriget i Afghanistan beskrivs ha hamnat i skuggan och politikerna undviker att prata om anledningarna till varför folk har flytt – de fokuserar istället på att minska mottagandet och utgifter så mycket som möjligt.

⁷⁹ Stretmo, 257.

Ensamkommande beskrivs också felaktigt misstänkliggöras; ”Det handlar om talibaner, IS, förtryck och tvångsrekrytering. Med tanke på situationen för unga afghaner är det än mer obegripligt att ensamkommande flyktingbarn misstänkliggörs och smutskastas. De har flytt från ett blodbad få kan föreställa sig.”, skriver *Aftonbladet*.⁸⁰ Runt sommaren 2017 skriver *Aftonbladet* mer om säkerhetsläget i Afghanistan, dit många utvisningar sker. *Aftonbladet* menar att landet inte är säkert och hänvisar bland annat till Utrikesdepartementets avrådan för svenskar att resa in i landet. Det är för farligt. Varför, undrar *Aftonbladets* ledare, skickar vi då ensamkommande unga dit? Det som väntar dem är fattigdom, bomber, terrorhot, och stor risk för att hamna i kriminalitet eller paramilitära gäng. Utvisningarna, i sin tur, beskrivs orsaka mer otrygghet och underminera det biståndsarbete Sverige länge utfört i Afghanistan.⁸¹ Sverige har ett ansvar och bör stoppa utvisningarna. Regeringen ignorerar sitt ansvar och hänvisar istället till Migrationsverkets beslut.⁸² Under hösten 2017 ledare ställer sig *Aftonbladet* bakom ungdomar som protesterar mot utvisningarna. Ensamkommande från Afghanistan är utsatta, riskerar livet vid återvändande och bör istället få permanent uppehållstillstånd.⁸³

DN beskriver ibland ensamkommande som att de har skyddsskäl i och med säkerhetssituationen i hemländerna. De beskrivs som sårbara, föräldralösa eller separerade från familjen och att de har flytt från krig och förföljelse. Dock menar *DN* att många av de afghanska ensamkommande har skickats iväg av familjen för att familjen ska få ett bättre liv genom ekonomisk tillväxt eller familjeåterförening i Europa. Här målas den ensamkommande upp som ett offer för familjens girighet, där hen tvingats ut på den farliga flyktvägen genom Europa för att familjen ska kunna fly krigsområdet senare.⁸⁴ När ett förslag om en gymnasielag som ska göra att folk kan söka asyl igen för att gå ut gymnasiet offentliggörs beskriver *DN* det som dåligt då det gör att ungdomarna bara rotar sig ännu mer innan de utvisas. Istället behöver man återinföra möjligheten att få permanenta uppehållstillstånd. Gymnasielagen kan vara bra, en eventuell möjlighet att få skapa en framtid i Sverige, men det räcker inte.⁸⁵ I maj 2017 skriver *DN* om att det är ett problem att ensamkommande skickas tillbaka efter att så lång tid gått och de har rotat sig här. De skickas tillbaka till exempelvis Afghanistan efter att de fyllt 18 på grund av att det bara finns tillfälliga uppehållstillstånd. Gymnasielagen som införs i maj 2017 och säger att ensamkommande unga som går gymnasiet kan söka gymnasieuppehållstillstånd är

⁸⁰ Linnea Swedenmark, ”Barnen som flytt från ett blodbad” *Aftonbladet* 2016-06-26.

⁸¹ Daniel Swendin ”Sverige skickar unga till terrorbombningar” *Aftonbladet* 2017-06-16.

⁸² Anders Lindberg ”Sluta utvisa folk till Afghanistan” *Aftonbladet* 2017-06-21.

⁸³ Anders Lindberg ”Fel att låta dem strejka ihjäl sig” *Aftonbladet* 2017-08-23.

⁸⁴ *DN* ledare, ”Sanning är inte farligt” *Dagens Nyheter* 2015-12-30.

⁸⁵ Matilda Molander, ”Ett val med förbundna ögon” *Dagens Nyheter* 2016-11-25.

otillräcklig för att ge skydd.⁸⁶ De som kom som barn får beslut som vuxna på grund av den långa asylprocessen, belyser *DN*. Att man infört tillfälliga uppehållstillstånd sommaren 2016 innebär att man nu, hösten 2017, får fler och fler asylärenden att ta tu med igen. Under hösten 2017 skriver dock *DN* om att många utvisningar stoppas. Afghanistan är 'helvetiskt' enligt *DN*:s ledare – men inte tillräckligt osäkert. Medier lägger för stort fokus på afghanska flyktingar. De ställs enligt *DN* emot andra grupper som får för lite fokus. Bara för att medierna fokuserar på dem borde man inte ändra politik. Vad gäller avslag menar *DN* att man inte säkert kan påstå att 100 procent av alla avslag är korrekta, men att man bör tro på Migrationsverkets bedömningar och att enligt lagen skall man lämna landet efter sina avslag eftersom de då inte har asylskäl. Hösten 2015 bör inte upprepas, de som får avslag ska utvisas.⁸⁷ När även åldersuppskrivna föreslås kunna söka gymnasieuppehållstillstånd beskrivs beslutet vara orättvist mot de som uppgett rätt ålder men fyllt år, fått avslag och utvisats. *DN* menar att det nya förslaget underminerar tilliten till rättssystemet: "Hanteringen av de unga afghanerna är raka motsatsen. Helt andra saker än skyddsskäl ligger bakom. Gruppen har framgångsrikt lyckats skapa opinion för sin sak, med stora demonstrationer och omfattande mediebevaktning".⁸⁸ *DN* antyder att ungdomarna strategiskt lyckats skapa opinion till sin fördel snarare än att de förtjänar en ny chans till uppehållstillstånd, om än bara tillfälligt. Tidningen kritiserar det nya förslaget och anför att det är orättvist gentemot de som redan utvisats.

Expressen beskriver sällan ensamkommandes asylskäl, utan gestaltar dem snarare som att de saknar skäl. Ofta beskrivs regeringens tidigare öppna politik vara orsaken till att ensamkommande har lockats hit. Sverige är målet – själva flyktorsaken anges knappast. Att ta hand om de ensamkommande gör bara att det kommer mer; "Vi ger idag mycket starka drivkrafter för föräldrar att skicka iväg sina barn ensamma på en livsfarlig resa till Sverige i smugglares händer", skriver *Expressen*.⁸⁹ *Expressen* tar flera gånger upp att ensamkommande skickas iväg av föräldrar för att utnyttjas och kunna hitta ett bättre liv åt familjen genom att antingen få familjeåterförening eller genom att skicka hem pengar snarare än att de flyr för att undgå förföljelse och krig. Familj – som antas finnas i många fall – i hemlandet väntar antingen på pengar eller återförening.⁹⁰ Någon gång nämner *Expressen* att ensamkommande flytt från krig. Lösningen är dock högst tillfälliga uppehållstillstånd. I samband med att det beskrivs

⁸⁶ Matilda Molander, "Långsamt farväl till Sverige" *Dagens Nyheter* 2017-05-05.

⁸⁷ *DN* ledare, "Avslag betyder återresa" *Dagens Nyheter* 2017-10-11.

⁸⁸ *DN* ledare, "S hycklar i asylpolitiken" *Dagens Nyheter* 2017-11-29.

⁸⁹ Anna Dahlberg, "S och M bör göra upp om ensamkommande" *Expressen* 2015-11-01.

⁹⁰ Anna Dahlberg, "Vi måste prata om de ensamkommande barnen" *Expressen* 2015-07-05.

komma en stor massa ensamkommande skriver *Expressen* ”Vi behöver också lära oss mer om de ensamkommande. Varför skickas de iväg ensamma?”. *Expressens* lösning på krisen de anser uppstå med ensamkommande är att ge ett generöst återvändarbidrag så att de kan åka hem och deras familjer blir nöjda.⁹¹ Medierna ifrågasätter alltför mycket domstolsbesluten, menar *Expressen*. De som får nej av Migrationsverket måste dock utvisas, menar *Expressen*. Att stoppa utvisningar skulle skapa rättsosäkerhet – något som tas upp även om förslaget inte innehåller något utvisningsstopp.⁹² *Expressen* menar att man istället bör dubbla återetableringsstöd, så fler folk vill återvända. En amnesti skulle bara få fler ensamkommande att lockas hit eller skickas hit av sina föräldrar.⁹³ Medierna beskrivs av *Expressen* som fallerande i sitt uppdrag att bevaka utvisningarna – de är alldeles för partiska för de utvisningshotades sida. *Expressen* kritiserar bland annat Aktuellt påpekande att ’flyktingbarn’ utvisas. ”Det talades om ’flyktingbarn’ trots att frågan varken rör barn eller flyktingar, utan de ensamkommande som av domstolen har bedömts vara vuxna och sakna skyddsskäl.” När förslaget om att kunna söka gymnasieuppehållstillstånd kommer ställs ensamkommande mot nyanlända från Syrien som inte får ta hit sina familjer från kriget, när ensamkommande får stanna för att gå i skolan. Under hösten 2017 ställer sig *Expressen* emot att även de som uppskrivits i ålder ska få kunna söka tillstånd för gymnasiet. *Expressen* menar att det skulle göra att åldersuppskrivna med avslag – ”till och med medelålders” – skulle gynnas av den nya lagen, men att de inte har rätt att vara här. De som ljugit om ålder och enligt domstolen inte har asylbehov får en ny chans, vilket ställs emot en syrisk fars rätt att återförenas med sina barn. Det orsakar ”avgrundsdjupa orättvisor mot andra grupper”, enligt *Expressen*.⁹⁴

SvD undrar hösten 2015 varför så många just ensamkommande kommit till landet. ”Varför flyr de ensamma?” De anger potentiella orsaker att de flytt från våld i hemmet, tvångsrekryteringar, tvångsgifte, förföljelse. Men de kan också ha skickats iväg av föräldrar, skriver *SvD*. I december 2015 lägger *SvD* stor tyngd vid att vissa ensamkommande skickas hit av sina föräldrar snarare än att fly. De kallas för ankarbarn, som skickas iväg för att kunna få familjen till Sverige. Anledningen till detta beskrivs vara den öppenhet som Sverige har haft – öppen asylnpolitik har blivit en morot för att locka familjer att skicka hit deras unga söner. Dessa ensamkommande beskrivs i en ledare som giriga och som snarare bryr sig om fina prylar än om

⁹¹ *Expressen*, ”Skynda med ålderstester, Johansson” *Expressen* 2016-04-22.

⁹² Anna Dahlberg, ”Nej måste vara ett nej i flyktingpolitiken” *Expressen* 2017-03-12.

⁹³ *Expressen* ledare, ”Håll emot MP:s amnestikrav, S” *Expressen* 2017-11-16.

⁹⁴ Anna Dahlberg, ”Medierna måste klara att bevaka det mänskligt svåra” *Expressen* 2017-11-26.

att nå trygghet i Sverige.⁹⁵ Vad gäller utvisningar till Afghanistan är det självfallet smärtsamt men vi måste lita på rättsväsendet då de säger att de asylsökande inte har asylskäl, menar *SvD*. Det förslag som kom i november 2017 om att ensamkommande afghaner ska kunna söka tillfälliga gymnasieuppehållstillstånd kritiserar och kallas av *SvD* för 'amnesti'. Detta sägs underminera tilliten till statliga myndigheters beslut och försvaga dess förtroende.⁹⁶

Sammanfattningsvis framstår det att andra teman dominerar över ensamkommandes asylskäl som ofta hamnar i skymundan för gestaltningar om krisen som drabbat Sverige, brott som begåtts eller att de 'ljugit' om sin ålder. Likt Brunes studier om asylsökande, visar även de undersökta ledarsidorna tendenser att fokusera mer på ensamkommande som problem de framställs ge upphov till här i Sverige än orsaker till att de flytt från hemlandet.⁹⁷ Antingen förbises asylskälen helt eller så förminskas skyddsbehovet genom att beskriva att ensamkommande utnyttjas av familj för att i sin tur åka och utnyttja svenska välfärden. Asylskäl tas mest upp 2017, då de av många beskrivs som icke-existerande i enlighet med Migrationsverkets avslag. Sällan tas faktiska asylskäl upp utan snarare diskuteras hur ensamkommande drabbar Sverige och att amnesti eller utvisningsstopp vore fel eftersom de som fått avslag inte har asylskäl. Det skulle dessutom bara locka hit fler. Detta visar återigen på att man inte litar på ensamkommandes berättelser.⁹⁸ Dessutom är det en signalgestaltning, där man menar att en amnesti skulle locka hit fler – vilket inte Sverige klarar av. Genom att *SvD* och *Expressen* belyser vikten av ett höjt återvändarbidrag ifrågasätts individens asylskäl – ifall man flyr för livet bör man inte vilja åka tillbaka. Samma gäller vid fixeringen av ålder. Inom temat för asylskäl kommer återigen gestaltningen om ensamkommande som potentiella lögnare över ålder och visar på att ensamkommande inte är en pålitlig grupp. Att belysa skillnader mellan barn och vuxna förkastar också de ensamkommandes faktiska asylskäl.⁹⁹ Alla utom *Aftonbladet* ifrågasätter behovet att kompensera för långa asylprocesstider, det må vara smärtsamt men har Migrationsverket sagt att de inte har asylskäl så är det så. Vad gäller utvisningar kritiserar enbart *Aftonbladet* Migrationsverkets avvisningsbeslut. *DN* börjar med en öppen ton där de menar att det är viktigt att godtycklighet minimeras, men belyser i slutet av 2017 vikten att avvisa de som fått avslag och att besluten skall följas. *SvD* och *Expressen* belyser starkt att de som fått avslag inte har asylskäl enligt Migrationsverket och att de därför

⁹⁵ Ivar Arpi, "De som fastnar på bekvämlighetsnivån" *Svenska Dagbladet* 2015-12-28.

⁹⁶ Per Gudmundson, "Löfven spelar skjortan av alliansen" *Svenska Dagbladet* 2017-11-29.

⁹⁷ Brune, 119.

⁹⁸ Stretmo, 259.

⁹⁹ Ibid.

inte har någon anledning att vara kvar i landet. Att ifrågasätta asylbesluten är att undergräva och förminska den svenska rättssäkerheten, menar tidningarna. *Aftonbladet* åberopar ett svenskt humanitärt ideal att hjälpa för att motivera varför ensamkommande bör få vårt stöd, medan *Expressen* och *SvD* belyser att ensamkommande går emot svenskheten genom kulturella skillnader, andra värderingar och att de är en riskgrupp för brott, för att motivera utvisningar.

6.5. Ensamkommande som offer

Det sista gestaltningstemat är att ensamkommande gestaltas som offer och hör ibland ihop med gestaltningstema asylskäl och förövare.

Temat används mest frekvent av *Aftonbladet*. Förutom att vara offer från krig och förföljelse beskriver *Aftonbladet* ensamkommande som offer för svartmålning och demonisering av politiker och debattörer. Ensamkommande beskrivs felaktigt ställas mot andra grupper såsom äldre, barn till narkotikamissbrukare och andra socialt utsatta personer i debattklimatet och att det är fel att ställa utsatta mot utsatta.¹⁰⁰ *Aftonbladet* menar att de bör ses som en tillgång snarare än belastning. Samhällsdebatten, politiker och myndigheter missar statistiken om att det faktiskt brukar gå väldigt bra för dem i samhället. Sverige bör göra asylpolitiken mer öppen för ensamkommande, och behandlingen av dem beskrivs som ”en skamfläck för en nation som gärna vill se sig själv som en humanitär stormakt”.¹⁰¹ Många ensamkommande har försvunnit och är då enligt *Aftonbladet* offer för ignorans av myndigheter och glöms bort då de inte har någon anhörig som letar efter dem i Sverige.¹⁰² Ensamkommande är offer för en inhuman asylpolitik från och med hösten 2015 vilket orsakar psykisk ohälsa och felaktiga beslut. De är offer från krig, men deras rätt till skydd ignoreras. Asylprocessen behöver införa ett snabbspår för ensamkommande. Det är oerhört viktigt att deras ärenden hanteras snabbt då de är en mycket utsatt grupp, menar *Aftonbladet*.¹⁰³ Under våren 2017 beskrivs ensamkommandes psykiska ohälsa som akut på grund av medföljande trauman och en långdragen asylprocess.¹⁰⁴ De som sökte asyl som ensamkommande minderåriga i Sverige bör prövas som barn, oavsett nuvarande ålder. De har fallit offer för en långdragen asylprocess, vilket orsakat att de nu prövas som vuxna och därför har mindre chans att tillåtas stanna. Ensamkommande Sultan tas upp som exempel och hans berättelse om flykten och

¹⁰⁰ Daniel Swendin, ”Flyktningbarnen förtjänar bättre” *Aftonbladet* 2015-08-20.

¹⁰¹ Somar Al Naher ”Sluta svartmåla de ensamkommande” *Aftonbladet* 2017-02-27.

¹⁰² Eva Franchell, ”Barnen försvinner och ingen bryr sig” *Aftonbladet* 2015-08-08.

¹⁰³ Daniel Swendin, ”Lyssna på proffsen om flyktningbarnen” *Aftonbladet* 2015-10-22.

¹⁰⁴ Somar Al Naher ”Ensamkommande barn vårt ansvar” *Aftonbladet* 2017-02-16.

asylprocessen i Sverige, med tillhörande åldersuppskrivning, beskrivs.¹⁰⁵ *Aftonbladet* menar att man bör lämna de asylbegränsningar som införts 2016 och återinföra permanenta uppehållstillstånd till de ensamkommande ungdomarna för att kompensera för situationen. I mars 2017 skriver *Aftonbladet* att många har rotat sig och nu får felaktiga avslag på grund av långa väntetider. 'Flyktingkrisen' är över, menar *Aftonbladet* och kräver därför att utvisningarna stoppas och att Sverige går tillbaka till en "human asylpolitik".¹⁰⁶

Under hösten 2015 skriver *DN* att man måste hjälpa ensamkommande och göra det lättare för privatpersoner att ta emot ensamkommande i sina hem, för att minska kostnaderna.¹⁰⁷ Ensamkommande gestaltas kunna bli en tillgång. Det är fel att se dem som problem då det kan orsaka en självuppfyllande profetia och försämra deras förutsättningar för integration. De kommer från krig, och de behöver hjälp.¹⁰⁸ Ensamkommande utsätts felaktigt för hat och demonisering, och blir kallade för 'skäggbarn' eller barn inom citationstecken för att förkasta att de inte är barn på riktigt, skriver *DN*.¹⁰⁹ De förtalas och demoniseras. *DN* tar flertalet gånger upp barnäktenskap i samband med ensamkommande och målar då upp dem som offer för kulturella företeelser som skiljer sig starkt från det svenska. Hösten 2017 tar *DN* upp problem med att vissa ensamkommande unga flickor är gifta, barnäktenskap ska förbjudas och processen bör hanteras bättre för att förhindra att de som kommer hit far illa.¹¹⁰ Asylsökande och ensamkommande har också blivit offer för ignorans av folket som blivit mätta på att bry sig, menar *DN* i oktober 2017. I det offentliga samtalet har man normaliserat att tala om flyktingar på ett säkerhetsmässigt sätt. *DN* belyser att den flyktingkritiska retoriken har rört sig från Sverigedemokraterna och gått till att bli allt mer indoktrinerat bland andra partier. Detta visar Socialdemokraternas reklambild med gränsvakter på som "slår vakt om Sveriges säkerhet" exempel på.¹¹¹ Genom detta menar *DN* att det offentliga samtalet i Sverige gått ifrån normen om öppenhet och mångfald till att bli mer kritiskt mot asylsökande.

Expressen tar upp problem med att demonisera ensamkommande och att associationer som görs mellan ensamkommande och sexofredanden på badhus gör att högerextremister och rasister legitimerar attacker mot just ensamkommande, trots att *Expressens* ledarskribenter själva ofta gestaltar dem på detta sätt. I texten där ensamkommande beskrivs som offer för

¹⁰⁵ Anders Lindberg, "Vi borde ge Sultan en framtid" *Aftonbladet* 2017-10-08.

¹⁰⁶ Anders Lindberg "Kasta inte ut barnen ur Sverige" *Aftonbladet* 2017-03-12.

¹⁰⁷ DN ledare, "Bjud in att bjuda in" *Dagens Nyheter* 2015-10-04.

¹⁰⁸ DN ledare, "Långt mer än bara offer" *Dagens Nyheter* 2015-08-25.

¹⁰⁹ Susanne Nyström, "Fri debatt – utan demonisering" *Dagens Nyheter* 2017-08-04.

¹¹⁰ Amanda Björkman "Svik inte barnen en andra gång" *Dagens Nyheter* 2016-07-29.

¹¹¹ Evelyn Schreiber, "Att värja sig mot känslor har blivit en svensk norm" *Dagens Nyheter* 2017-10-29.

demonisering nämner *Expressen* dock också att vissa av de som anlant kommer ha det svårt att anpassa sig till svenska normer medan vissa andra kommer integreras snabbt.¹¹² Lösningen är ofta mer resurser till polisen eller ökad övervakning. De är också offer för att bo med vuxna asylsökande som ljugit om sin ålder, och har stor risk för att utsättas för våld på boendena. De är även offer för sin egen kultur, såsom att de utsätts för barnäktenskap.

I november 2015 berättar *SvD* att ensamkommande barn försvinner. Ensamkommande riskerar också att tvingas till prostitution. Detta kan förhindras genom snabbare utvisningar och skärpta kontroller av boenden. Dessutom är de offer för att hamna i kriminella gäng och destruktiva familjehem. Barnen särbehandlas då de inte har anhöriga och är offer för att växa upp på en institution, vilket beskrivs vara en dålig tillvaro. Vi måste ta hand om dem ordentligt, stödet på boendena räcker inte till för att de ska få en ordentlig uppväxt.¹¹³ *SvD* skriver om *bacha bazi* i Afghanistan, unga män och pojkar som utsätts för sexuella övergrepp och tvingas dansa utklädda till tjejer framför välbärgade män. Flera av de ensamkommande som kommit hit riskerar också att utnyttjas på det sättet av andra ensamkommande. De är här offer för sin egen kultur.¹¹⁴ *SvD* gestaltar ofta samtidigt ensamkommande som förövare, som i fallet där en ensamkommande ung pojke blir våldtagen av två ensamkommande.¹¹⁵

Sammanfattningsvis är offergestaltningarna främst fall där ensamkommande får högerextremistiskt hat riktat mot sig, utsätts för svartmlålande eller där ensamkommande också är förövaren. Genom offergestaltande kan man å ena sidan förstärka bilden av ensamkommande som en del av 'den andre', å andra sidan skapa opinion för att man bör hjälpa de ensamkommande. Att gestalta ensamkommande i samband med försvinnanden är enligt Stretmo att måla upp en krisgestaltning av dem. Det kan ses som säkerhetiserande då det tyder på låg kontroll hos myndigheterna.¹¹⁶ Gestaltningarna av dem som offer hör också ofta samman med att beskriva dem som offer för sin egen kultur, genom att bland annat beskriva dem som barnbrudar eller offer för andra ensamkommande präglade av en kultur som accepterar sexuella övergrepp. Detta gör att de, samtidigt som de framställs som offer, målas upp som kulturellt avvikande. I *Aftonbladet* är offergestaltningen vanligast, där ensamkommande framställs vara i behov av skydd och Sverige har ett ansvar för en växande psykisk ohälsa eftersom asylprocessen tagit så lång tid. I de andra tidningarna nämns de ensamkommande ofta vara offer

¹¹² Expressen ledare, "Slå till hårt mot rasistmobbarna" *Expressen* 2016-02-01.

¹¹³ Linda Nordlund, "Egna Barn och andras ungar" *Svenska Dagbladet* 2016-05-19.

¹¹⁴ Ivar Arpi, "Afghanska pojkar utnyttjas" *Svenska Dagbladet* 2017-02-23.

¹¹⁵ Linda Nordlund, "Skydda barnbrudar mot relativism" *Svenska Dagbladet* 2016-12-08.

¹¹⁶ Stretmo, 252.

för våldsdåd av andra ensamkommande eller offer för sin egen kultur, vilket kan förstärka bilden av dem som ett utomkulturellt hot eller personer som man behöver lära värderingar till.

6.6. Sammanfattande resultat

Även om det finns skillnader tidningarna emellan, visar resultatet att negativa gestaltningar och stereotyper är dominerande. Dominanta gestaltningar kan leda till att åsikterna om ensamkommande leder i en viss riktning.¹¹⁷ Om man anammar ledarsidornas verklighetsbild skulle en majoritet riktas åt negativa inställningar av ensamkommande som en kollektiv enhet. I fall där ensamkommande gestaltas i medierna åberopas ofta bilden av Sverige som utvecklat, utbildat och jämställt i kontrast till framställningarna av de ensamkommande som en outbildad, kulturell massa vars värderingar inte är jämlika som de svenska. Detta visar på en syn att 'de' är underställda svenskar utvecklingsmässigt och riskerar att bidra till inskränkande eller förminskande behandling av ensamkommande.¹¹⁸ Detta sker även genom framställandet av ensamkommande som en riskgrupp för sexuella ofredanden, missbruk och brottslighet. Ensamkommande framställs som främmande gentemot svenska värderingar, som ett hot mot territoriet genom att de kommer i 'vågor' och 'strömmar'. Genom att koppla ensamkommande till höga kostnader och siffror skapar man en bild av ensamkommande som belastande och orsakar att de associeras med något negativt. Dessutom skapas en stereotyp av den opålitliga ensamkommande som hotar den svenska välfärden genom att de beskrivs som strategiska asylsökande ljuger om sin ålder, utnyttjar systemen och belastar statens skyddsnet. Man skapar en hotbild av de ensamkommande som ett kulturellt främmande hot gentemot det svenska samhället vilket innebär säkerhetsisering av ensamkommande ungdomar.¹¹⁹ Här sker det delvis genom skapandet av ensamkommande som 'den andre'. Gränsen mellan 'vi' och 'dem' är polariserande och kan ställa grupper emot varandra. Gestaltningarna av ensamkommande som våldsutövare, kopplat till att brottslighet inte hör hemma i Sverige och vår kultur, gör att man frångår faktumet att våld och brott utförs av infödda svenskar och istället pekar på att det är något främmande, som kommer utifrån. Ensamkommande beskrivs ofta antingen som minderåriga offer, som strategiskt asylsökande som ljuger om ålder, eller som en hotfull massa. Ensamkommande framställs ofta som en homogen grupp och det ökar risken för att man generaliserar åt ena eller andra hållet. Ensamkommande ställs emot andra grupper i samhället där de andra grupperna ofta beskrivs ha större rätt till och behov av 'våra' resurser.

¹¹⁷ Strömbäck, 114.

¹¹⁸ Hultén, 47ff.

¹¹⁹ Sheehan, 93ff.

7. Avslutande diskussion

Genom att koppla ensamkommande till lögn, brott och belastningar, och välja bort att rapportera om asylskäl gestaltas ensamkommande som belastning och oförtjänt av skydd. Man tenderar likt citatet i uppsatsens titel att gestalta de ensamkommande som varken barn eller flyktingar. De gestaltas istället som vuxna utan asylskäl och förkastas som opålitliga. Tillsammans med säkerhetiserande gestaltningar av ensamkommande kan det leda till att annars icke accepterade åtgärder godkänns för att lösa uppfattade problem kring ensamkommande. Dessa kan vara att acceptera utvisningar av ungdomar till krigshärjade områden, låta främlingsfientlighet spridas och att icke rättssäkra åldersbedömningar godkänns som ”tillräckligt bra”. Att döma från studien som här genomförts riskerar konstruerandet av negativa stereotyper över ensamkommande som ’den andre’ att orsaka acceptans för icke 100-procentigt rättssäkra metoder att bedöma åldern på ensamkommande utförs, något som kanske inte hade accepterats ifall det gällde livsavgörande beslut för en svensk som hålls inom ’vi-et’. Man kan överlag säga att *Aftonbladet* går emot de negativa gestaltningarna av ensamkommande i exempelvis *Expressen* och *SvD* genom att ta upp problemet att de ofta svartmålas, ställs emot andra grupper i samhället och beskrivs som en börda och belastning på välfärdens resurser. Sedan finns det förstås, som flera ledarsidor nämner, även en risk i att se ensamkommande som en homogen offergrupp.

Denna studie har fokuserat på ledarsidornas bidrag till debatten kring ensamkommande genom deras gestaltningar. Ledarsidorna är en viktig del i ledet att skapa publik opinion. De kan inte ses som den enda orsaken till stereotyper av ensamkommande eller bilden av dem som våldsutövare, men de agerar förstärkande i samband med annan rapportering och erfarenheter hos betraktaren. Ledarsidornas faktiska inflytande över allmänhetens syn på ensamkommande kan ej utläsas här. För vidare forskning hade påverkansstudier varit intressant. Något annat som borde bli fokus för vidare forskning är huruvida opinionsjournalistiken i tidningarna skiljer sig från nyhetsrapporteringen i resten av publikationen och även på webben eftersom många nu tar del av tidningens material på hemsidan istället. Under arbetets gång kunde det, mycket ytligt, tolkas som att ledarsidornas budskap ofta skilde sig från andra artiklar i tidningen och på hemsidorna. Motsäger den åsiktsdeklarerade ledarsidan och de objektiva tidningsartiklarna varann? Porträtteras ensamkommande som förövare på ledarsidan, och offer i nyhetsdelen, eller följer de en enhetlig linje? En helhetsstudie över rapporteringen av ensamkommande skulle ge en större uppfattning om hur tidningens sammanlagda gestaltningar av dem ser ut och utläsa om de ger en sammanfattad eller motsägande syn på samma fenomen.

8. Litteraturförteckning

- Brune, Ylva. *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om 'invandrare', flyktingar och rasistiskt våld* (Kungälv: Grafikerna Livréna, 2004).
- Dahlgren, Peter. "Moral Spectatorship and Its Discourses: The 'Mediapolis' in the Swedish Refugee Crisis." *Javnost-The Public*. dec 2016, vol. 23 nr. 4, s.382-397.
- Entman, Robert M. "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm" *Journal of Communication* vol. 43, nr. 4,1993. s.51-58.
- Goffman, Erving. *Frame analysis: An Essay on the Organization of Experience* (Boston: Northeastern University Press, 1986).
- Graf, Heike. "Journalistiken och den journalistiska mångfalden", *Handbok i journalistikforskning*, red. Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Lund: Studentlitteratur, 2015) 335-352.
- Hultén, Gunilla. *Främmande sidor Främlingskap och nationell gemenskap i fyra svenska dagstidningar efter 1945*. (Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, 2006).
- Huysmans, Jef. *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. (New York: Routledge, 2006).
- Ledin, Johanna & Moberg, Ulla. "Textanalytisk metod", *Metoder i kommunikationsvetenskap*, red. Mats Ekström & Lars-Åke Larsson (Lund: Studentlitteratur, 2010) 153-178.
- Migrationsverket. "Om ensamkommande barn och ungdomar" hämtat från <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar.html>.
- Migrationsverket; "Inkomna ansökningar om asyl 2015" hämtat från <https://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1485556214938/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2015++Applications+for+asylum+received+2015.pdf>.
- Nilsson, Åsa. "Kvantitativ innehållsanalys", *Metoder i kommunikationsvetenskap*, red. Mats Ekström & Lars-Åke Larsson (Lund: Studentlitteratur, 2010) 119-152.
- Nordensson, Magdalena. *Opinionsjournalistik* (Lund: Studentlitteratur, 2008).
- Sheehan, Michael. *International Security: An Analytical Survey* (London: Lynne Rienner, 2005).
- Shehata, Adam. "Journalistikens dagordningar och gestaltningar", *Handbok i journalistikforskning*, red. Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Lund: Studentlitteratur, 2015) s.355-372.
- Stretmo, Live. *Governing the unaccompanied child – media, policy and practice* (Göteborgs universitet, 2014).
- Strömbäck, Jesper. *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation* (Lund: Studentlitteratur, 2004).

Tidningsartiklar till empirisk analys:

- Al Naher, Somar. "Ensamkommande barn vårt ansvar" *Aftonbladet* 2017-02-16.
- Al Naher, Somar. "Sluta svartmåla de ensamkommande" *Aftonbladet* 2017-02-27.
- Arpi, Ivar. "Afghanska pojkar utnyttjas" *Svenska Dagbladet* 2017-02-23.
- Arpi, Ivar. "De som fastnar på bekvämlighetsnivån" *Svenska Dagbladet* 2015-12-28.
- Arpi, Ivar. "Nej, vuxna män är inte ensamkommande barn" *Svenska Dagbladet* 2017-05-31.
- Arpi, Ivar. "När polisen inte kan skydda" *Svenska Dagbladet* 2015-10-29.
- Arpi, Ivar. "Politisk naivitet räcker inte" *Svenska Dagbladet* 2015-11-20.
- Arpi, Ivar. "Rånvåg bland gatupojkar" *Svenska Dagbladet* 2017-03-07.
- Arpi, Ivar. "Utvisa grova brottslingar" *Svenska Dagbladet* 2016-01-26.
- Arpi, Ivar. "Vad ligger bakom unga kvinnors nya otrygghet?" *Svenska Dagbladet* 2017-06-12.
- Arpi, Ivar. "Även barn ska omfattas av rättssäkerheten" *Svenska Dagbladet* 2015-11-06.
- Björkman, Amanda. "HVB-hem är inte lösningen" *Dagens Nyheter* 2016-02-03.
- Björkman, Amanda. "Svik inte barnen en andra gång" *Dagens Nyheter* 2016-07-29.
- Boscanin, Alexandra. "Vuxna ska inte placeras med barn" *Svenska Dagbladet* 2016-03-16.
- Dahlberg, Anna. "Medierna måste klara att bevaka det mänskligt svåra" *Expressen* 2017-11-26.
- Dahlberg, Anna. "Nej måste vara ett nej i flyktingpolitiken" *Expressen* 2017-03-12.
- Dahlberg, Anna. "S och M bör göra upp om ensamkommande" *Expressen* 2015-11-01.
- Dahlberg, Anna. "Vi måste prata om de ensamkommande barnen" *Expressen* 2015-07-05.
- DN ledare, "Avslag betyder återresa" *Dagens Nyheter* 2017-10-11.
- DN ledare, "Bjud in att bjuda in" *Dagens Nyheter* 2015-10-04.
- DN ledare, "Inget optimalt test i sikte" *Dagens Nyheter* 2017-06-16.
- DN ledare, "Långt mer än bara offer" *Dagens Nyheter* 2015-08-25.
- DN ledare, "Rätt väg men långt kvar" *Dagens Nyheter* 2015-12-03.
- DN ledare, "S hycklar i asylpolitiken" *Dagens Nyheter* 2017-11-29.
- DN ledare, "Sanning är inte farligt" *Dagens Nyheter* 2015-12-30.
- DN ledare, "Skarpt läge för Sverige" *Dagens Nyheter* 2015-10-14.
- DN ledare, "Skilj på barn och vuxna" *Dagens Nyheter* 2016-01-25.
- Expressen ledare, "Håll emot MP:s amnestikrav, S" *Expressen* 2017-11-16.
- Expressen ledare, "Lyssna på nödropet" *Expressen* 2015-08-20.
- Expressen ledare, "Lögnerna om ålder visar på ett haveri" *Expressen* 2017-03-31.
- Expressen ledare, "Skynda med ålderstester, Johansson" *Expressen* 2016-04-22.
- Expressen ledare, "Slå till hårt mot rasistmobbarna" *Expressen* 2016-02-01.
- Expressen ledare, "Står BO ens på barnens sida?" *Expressen* 2017-03-25.
- Expressen ledare, "Tala värderingar på asylboenden" *Expressen* 2016-12-01.

Expressen ledare, "Var är planen för alla ensamkommande?" *Expressen* 2015-10-14.

Expressen ledare, "Ålderstester är bra för barnen" *Expressen* 2015-11-26.

Expressen ledare, "Åldersfrågan måste lösas nu" *Expressen* 2016-09-07.

Franchell, Eva. "Alla unga behöver sexualundervisning" *Aftonbladet* 2016-02-01.

Franchell, Eva. "Barnen försvinner och ingen bryr sig" *Aftonbladet* 2015-08-08.

Gudmundson, Per. "Löfven spelar skjortan av alliansen" *Svenska Dagbladet* 2017-11-29.

Helmersson, Erik. "Öka tryggheten med fler ordningsvakter" *Dagens Nyheter* 2017-04-18.

Kino, Nuri. "Det tog en halvtimme att köpa ett 14-årigt barn" *Svenska Dagbladet* 2016-09-18.

Kjöller, Hanne. "När brottslingar ljuger om sin ålder" *Dagens Nyheter* 2016-03-15.

Kronqvist, Patrik. "Flyktingar ställs mot medelklass" *Expressen* 2017-09-20.

Kronqvist, Patrik. "Medtag glatt humör till flyktingkrisen" *Expressen* 2015-10-18.

Kronqvist, Patrik. "Rödvin vänstern har en blind fläck" *Expressen* 2015-12-08.

Kronqvist, Patrik. "Överskott av män orsakar problem" *Expressen* 2016-01-13.

Lifvendahl, Tove. "En kapplöpning mot tiden" *Svenska Dagbladet* 2016-09-04.

Lifvendahl, Tove. "Politiken och verkligheten" *Svenska Dagbladet* 2015-10-22.

Lindberg, Anders. "Alarmister styr flyktingdebatt" *Aftonbladet* 2017-11-13.

Lindberg, Anders. "Kasta inte ut barnen ur Sverige" *Aftonbladet* 2017-03-12.

Lindberg, Anders. "Fel att låta dem strejka ihjäl sig" *Aftonbladet* 2017-08-23.

Lindberg, Anders. "Sluta utvisa folk till Afghanistan" *Aftonbladet* 2017-06-21.

Lindberg, Anders. "Vi borde ge Sultan en framtid" *Aftonbladet* 2017-10-08.

Magnusson, Lisa. "Det är inte tillfället som gör tjuven, Bråvalla" *Dagens Nyheter* 2017-07-04.

Molander, Matilda. "Ett val med förbundna ögon" *Dagens Nyheter* 2016-11-25.

Molander, Matilda. "Långsamt farväl till Sverige" *Dagens Nyheter* 2017-05-05.

Nordlund, Linda. "Egna Barn och andras ungar" *Svenska Dagbladet* 2016-05-19.

Nordlund, Linda. "Skydda barnbrudar mot relativism" *Svenska Dagbladet* 2016-12-08.

Nyström, Susanne. "Fri debatt – utan demonisering" *Dagens Nyheter* 2017-08-04.

Persson, Ingvar. "Barnen ska ha rätt att få asyl" *Aftonbladet* 2017-05-31.

Pettersson, Karin. "Skatten för de rika måste upp" *Aftonbladet* 2015-09-01

Schreiber, Evelyn. "Att värja sig mot känslor har blivit en svensk norm" *Dagens Nyheter* 2017-10-29.

Sigfrid, Karl. "Åldersbestäm ensamkommande" *Svenska Dagbladet* 2016-09-04.

Swedenmark, Linnea. "Barnen som flytt från ett blodbad" *Aftonbladet* 2016-06-26.

Swendin, Daniel. "Flyktingbarnen förtjänar bättre" *Aftonbladet* 2015-08-20.

Swendin, Daniel. "Lyssna på proffsen om flyktingbarnen" *Aftonbladet* 2015-10-22.

Swendin, Daniel. "Sverige skickar unga till terrorbombningar" *Aftonbladet* 2017-06-16.

Swendin, Daniel. "Tandröntgen måste bygga på vetenskap" *Aftonbladet* 2016-09-01.

Swendin, Daniel. "Vänta med att röntga barnen" *Aftonbladet* 2016-04-21.